

ВУКОВ ПЛАСНИК

ГОДИНА XLV

8. новембар 2015.

...Ваљало би уредити школе. По мом мњенију, Србија данас нема већи недостатак ни већу нужду и потребу него у људима способним за народне службе...

...Ја сам предлагао, као што је Вашој Светлости врло добро познато, да сакупимо по народу изабране момчади, од 15-20 година, која знаду помало читати и писати, па с њима да почне Велика школа...

...За мање пак школе, мислио сам да се мало помало, на српском језику начине школске књиге, по најбољем европејском начину, које би потом могли примити сви остали Срби, како под турским тако и по аустријским државама...

Вук Ст. Караџић - Писмо кнезу Милошу

ПРИЛОГ ЗА НОВИЈУ ИСТОРИЈУ НАШЕ ШКОЛЕ

НОВИ ДОКТОРИ НАУКА (IV)

Др Славољуб С. Лекић рођен је 1965. године у Лозници где је завршио основну и средњу школу. Пољопривредни факултет у Земуну уписао 1985. године. На Ратарском одсеку истог факултета дипломирао је 1989. године са оценом 10 и просечном оценом 9,24. Магистарски рад одбранио 6.4.1994. Од почетка постдипломских студија био стипендиста Фондације за развој научног подмлатка Србије. Као

истраживач-стипендиста радио је на Пољопривредном факултету на пројектима које је финансирао Министарство за науку и технологију. У периоду од 1990/91. године до 1995/1996. године. Учествовао у извођењу вежби из предмета Семенарство. У статусу стипендисте - истраживача био до 1. 11. 1996. године, када је постављен на место асистента за предмет Семенарство. Био је укључен у пројекат МНТ Србије „Куруз и сирак” 1996-2000. година, када је урадио докторску дисертацију под насловом „Утицај температуре на промене показатеља животне способности семена кукуруза“ и одбранио је 2001, на Пољопривредном факултету у Земуну. За доцента за предмет Семенарство на истом факултету изабран 2002. године и поново 2007. Монографију „Животна способност семена“ објавио 2003, а 2004. године био је коаутор у књизи „Технологија дораде семена“. Изводи наставу из предмета Семенарство у звању ванредног професора. Од 2007. уредник је Форума Пољопривредног факултета на коме се организују предавања из следећих тематских целина: „Актуелности“, „Универзитет у Србији на прагу 21. века“ и „Човек и храна“, „Човек и простор“.

Др sci. med. Мирка Лукић Шаркановић, рођена је 12.10.1968. године у Новом Саду, у породици Миланке и Миљивоја Лукића. Основну школу „14. октобар“ у Драгину, а потом и Гимназију „Вук Караџић“ у Лозници завршава са одличним успехом. У октобру 1989. године уписује Медицински факултет у Новом Саду, на смеру медицина, на коме дипломира у фебруару 1995. године и добија звање доктора медицине.

Од августа 2000. године је у сталном радном односу на Клиници за анестезију и интензивну терапију Клиничког центра Војводине у Новом Саду.

Специјалистички испит из анестезиологије са реаниматологијом полаже у фебруару 2004. године.

Током 2009. године учествује у организовању и увођењу у свакодневни клинички рад програм примене трансфузије аутологне крви, употребом Cell Saver апарата. Претходно, месец дана, борави у КЦ Србије на Клиници за Кардиоваскуларну хирургију и у Институту за КВБ Дедиње, у Београду, где се едукује у области алтернатива за трансфузију алогене крви.

У септембру 2010. године борави у „Autum Pain School“ у Клагенфурту, Аустрија, у октобру 2011. у Монтекану, Италија, а од 17 до 21. маја 2015. год у Марибору, где стиче додатна знања из дијагностике и третмана акутног и хроничног бола и палијативне неге, која успешно примењује у свом свакодневном клиничком раду у операционим салама КЦВ и у раду Кабинета за лечење хроничног бола. Такође, 2012. године студијски борави на Клиници за третман бола (Charite Campus Benjamin Franklin) у Берлину, Немачка. Током овог боравка додатно употпуњава своја знања из области бола, превасходно са тежиштем на примени централних и периферних нервних блокада и инвазивних процедура у лечењу бола.

Од децембра 2013. године почиње са успешном имплементацијом програма, тзв. биолошког лечења артроза великих зглобова (интраартикуларном инфилтрацијом ПРП-Plasma Rich Platelet), на Клиници за ортопедску хирургију и трауматологију у Новом Саду.

Докторску дисертацију под називом „Утицај трансфузије аутологне крви на периоперативни морбидитет код уградње тоталне протезе кука и колена“ одбранила је 2012. године на Медицинском факултету у Новом Саду, са просечном оценом 9,87 и коначном оценом рада 10,0.

Децембра 2013. године се уписује на субспецијализацију из Медицине бола, на Медицинском факултету у Новом Саду.

Члан је Европског удружења анестезиолога, Секције за анестезију и интензивну терапију Друштва лекара Војводине и члан је Српског лекарског друштва. Члан је IASP (International Association for Study of Pain), члан борда УИТБС (Удружење за истраживање и третман бола Србије) и, такође, члан NATA (Network for Advancement of Transfusion Alternatives).

Аутор је више радова у домаћим и страним стручним часописима и бројних излагања на међународним и домаћим конгресима и симпозијумима.

Др Зорица Станимировић рођена 1976. у породици Војислава и Драгице Станимировић. Завршила је Основну школу „Јован Цвијић” 1992. године као носилац Вукове дипломе и Гимназију „Вук Караџић” 1995. године. Дипломирала је на Математичком факултету Универзитета у Београду на смеру Нумеричка математика и оптимизација, у септембру 2000. Магистарску тезу под називом: „Решавање неких дискретних локацијских проблема применом генетских алгоритама”, одбранила 2004. на Математичком факултету БУ. Докторску тезу под називом: „Генетски алгоритми за решавање неких НП-тешких хаб локацијских проблема” одбранила 2007. на истом факултету.

У периоду 2000-2004. асистент приправник, а од 2004 до 2008. асистент на Катедри за нумеричку математику и оптимизацију, Математичког факултета у Београду. Од 2001. до 2003. била је ангажована као асистент приправник на Економском факултету Универзитета у Београду.

Од 2014. ванредни професор на Катедри за нумеричку математику и оптимизацију, Математичког факултета Универзитета у Београду. У мају ове године постала координатор за међународну сарадњу Математичког факултета Универзитета у Београду. Била је продекан за науку Математичког факултета Универзитета у Београду у периоду од 2008. до 2014. У истом периоду је и доцент на Катедри за нумеричку математику и оптимизацију, Математичког факултета Универзитета у Београду. Од 2013. ангажована је на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду као наставник на докторским студијама и на Војној академији Универзитета одбране, као наставник на основним студијама.

У жижи њеног научног интересовања је Нумеричка математика и оптимизација. Била је координатор и учесник више међународних или националних пројеката који су реализовани под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја Србије. Члан је уредништва међународног часописа Information Technology and Control као и неколико програмских и организационих одбора националних и међународних конференција. Члан Друштва математичара и Друштва за информатику Србије и у истом удружењу члан управног одбора. За свој стручни и научни рад добила је више друштвених признања.

Др Анђелка Ковачевић је рођена 18. марта 1979. године у Лозници, у породици Драгице и Борисава Ковачевића. Основну школу „14. октобар“ завршила је у Драгину 1993. године, а Гимназију „Вук Караџић“ у Лозници 1997. године. У октобру 1997. године започела је студије на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду, смер дипломирани фармацеут, и дипломирала школске 2004/05. године на Катедри за фармацеутску технологију и козметологију са оценом 10. Након обављеног обавезног приправничког стажа за фармацеуте положила је стручни испит. Докторску дисертацију, модул фармацеутска технологија, под називом „Липидне наночестице стабилизоване нејонским полихидрок-

силним сурфактантима: поступак добијања, карактеризација, стабилност и инкорпорирање лековите супстанце“ одбранила је 30. априла 2015. године на

Фармацеутском факултету, Универзитета у Београду, чиме је стекла звање доктор медицинских наука – фармација. Рад на докторској дисертацији започела је на Катедри за фармацеутску технологију и козметологију, Фармацеутског факултета Универзитета у Београду, а потом наставила у Институту за фармацију, Слободног Универзитета у Берлину.

Током експерименталног рада на докторској дисертацији уживала је шестомесечну стипендију немачке службе за академску размену (DAAD). Током докторских студија награђена је трећом наградом за научноистраживачки рад на годишњем скупу Фармацеутског факултета Универзитета у Београду 2007. године, као и првом наградом на 7th Polish-German Symposium on Pharmaceutical Sciences, одржаном у Пољској 2013. године. Аутор је 7 радова објављених у часописима националног и међународног значаја, и око 40 саопштења, презентовања на скуповима националног и међународног значаја. Истраживачки интерес јој је развој и карактеризација савремених носача лековитих супстанци и козметички активних материја.

Од новембра 2005. до октобра 2014. године била је ангажована на пословима сарадника у настави и асистента на Катедри за фармацеутску технологију и козметологију, Фармацеутског факултета у Београду. У склопу наставних активности учествовала је у извођењу практичне наставе на предметима Фармацеутска технологија I, Фармацеутска технологија II (обавезни предмети) и предмету Ветеринарски лекови (изборни предмет) на интегрисаним академским студијама. Учествовала је и у извођењу практичне наставе на предметима Фармацеутска технологија са биофармацијом и Основи индустријске фармације и козметологија (дипломске основне студије) у периоду од 2005. до 2008. године. Била је ангажована на четири национална пројекта, из области основних истраживања и технолошког развоја, које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Члан је Савеза фармацеутских удружења Србије.

Др Владимир Коларић, рођен 1975. у Лозници, а 1994. године матурирао у Гимназији „Вук Караџић” у Лозници, друштвено-језички смер. Дипломирао драматургију на Факултету драмских уметности Универзитета уметности у Београду. Докторирао на истом факултету 2013. године на тему „Филм и књижевност: Трансформација књижевног

текста Ф. М. Достојевског у филмовима Живојина Павловића” и стекао звање доктор наука - драмске уметности, медији и култура. Године 2015. стекао звање научног сарадника у области хуманистичких наука - драмске уметности. Објављује научне радове, есеје и приказе из области филма, књижевности и уметности, прозне и драмске текстове, преводе са руског језика. Аутор две књиге приповедака и једне научне монографије у припреми, приређивач два научна зборника, једног темата у научном часопису и једне монографске публикације. Текстови су му реализовани у позоришту, филму и на радију, и уређује ауторски блог под називом „Одбрана уметности”.

Члан је Српског књижевног друштва.

Приредили: Милован М. Радивојевић и Наташа Лазин Максимовић (Коришћење ових података дозвољено је само уз навођење извора).

Т Р А Д И Ц И Ј А

САБОРСКА БЕСЕДА

У ЗНАКУ ВЕЛИКИХ ЈУБИЛЕЈА

Драги пријатељи, поштоваоци Вуковог дела, велика ми је част указана могућношћу да вам упутим реч гостопримства у Тршићу, у Вуковој и нашој кући. Већ осамдесет и две године се овде, на Вуковом сабору, обнавља давно започети људски и научни дијалог између нас и Вука, између историје и традиције, између прошлости и будућности.

Даме и господо, прво поглавље наших преговора са Европом отворио је Вук Караџић онога тренутка када је објавио своје прве књиге, *Малу простонародну славеносрпску рјеснарицу* и *Писменицу српског језика*. Вуково дело је од самога почетка било у сагласју са свим оним комплексним књижевним, језичким, историјским и друштвеним процесима који су у Европи били на снази. Фасцинантна је брзина којом је Вук направио своје прве књижевне кораке и бриљантан начин на који је започео своју научну делатност, укловивши је од самог почетка у европске културне токове.

Протекла година била је у знаку великих јубилеја – обележавања 150 година од смрти Вука Стефановића Караџића и 200 година од излажења његових првих књига. Тим поводом, у име Републичког одбора за обележавање ове годишњице, користим прилику да известим јавност да је Вукова задужбина у потпуности испунила преузете обавезе и публиковала низ значајних књига. Издавањем XIII књиге Преписке (1863-1864) и другог тома треће књиге Вукових списа „О језику и књижевности”, после 50 година заокружен је рад на Сабраним делима Вука Караџића. Показало се да је Вукова преписка најзначајнији архивски извор за проучавање српске књижевности и културе деветнаестог века. Публиковано је фототипско издање *Ковчежића* и објављени су преводи избора из Вуковог дела на немачком и на руском језику.

Српска академија наука и уметности је, у сарадњи са Матицом српском, АНУРС и Институтом за српски језик САНУ и Вуковом задужбином, организовала међународни научни скуп Вук Караџић (1787-1864-2014), на коме је из различитих аспеката осветљено Вуково дело. Очекује нас, под покровитељством Министарства културе и информисања, дигитализација и семантизација Вукових Сабраних дела.

Какав је значај првих Вукових књига данас? Прва Вукова Пјеснарица није означила само почетак Вуковог рада на сакупљању, класификовању и публикавању српске народне поезије. Могло би се рећи да је ова скромна књижица одредила основне правце Вуковог сакупљачког рада и, самим тим, трасирала токове модерне српске књижевности и културе. Основне одлике Вуковог рада виде се већ овде, као што се у зрцу планинског извора огледају сливови река које су из њега настале.

Други колосек Вуковог рада отворен је његовом Писменицом српског језика (1814), првом штампаном српском граматиком на народном језику. То је почетак најзначајније реформе српског језика и писма.

Желео бих да, у овој беседи, посебну пажњу посветим потреби неговања српског језика. Неговање и очување језика не може бити наметнуто спољашњим декретима и прогласима, али може бити потпомогнуто озбиљном језичком и културном политиком. Језик је постепеница у којој смо рођени, орган којим осећамо и мислимо, говоримо и ћутимо, памтимо и заборављамо, умиримо и сахрањујемо се у њему. Српски језик је језик велике књижевности и плодне духовне традиције. Језик кадар да искаже најтананије преливе мисли и најдубље категорије појма. Водећи рачуна о српском језику и о ћириличном писму водимо рачуна не само о историји и традицији, већ и о будућности која нам припада.

Даме и господо, једна од трајних и лековитих Вукових порука посебно је актуелна данас. Вратимо поштовање и самопоштовање племенитој професији просветних радника. У сваком уређеном друштву зна се да је образовни систем залог прогреса и ослонац стабилности друштвеног система. Учинимо да тако буде и код нас.

Због чега нам је Вук и данас важан? Вук је носилац идеје модернитета, изразито динамична фигура, културни реформатор, човек отвореног ума за промене. На особени начин, Вук је представио српски народ као „књижевни” народ, и увео га у европску литературу, истовремено чувајући његову самобитност, инсистирајући свагда на појмовима „народно” и „српско”.

Својим монументалним делом Вук представља мост између Истока и Запада. Како истиче наш велики вуковац Голуб Добрашиновић: „Вук је био нека врста словенског конзула у Бечу, неретко и посредник између руских и осталих словенских научника”.

Последње Вуково писмо, упућено Александру Васиљевичу Головину, а намењено руском цару, потресно је сведочанство о Вуковим

напорима усмереним на то да обезбеди својој продици финансијску потпору и материјалну подршку, са пуном свешћу о сопственом одласку, али и о значају пређеног пута и учињеног посла.

Вукове поруке посебно су нам значајне у контексту последњих великих успеха српске славистике. На XV Међународном конгресу слависта у Минску, у Белорусији, великом заслугом проф. Слободана Ж. Марковића који, први пут после педесет година, на жалост, неће бити са нама на Вуковом сабору, Београд је једногласно добио подршку Међународног комитета слависта да организује XVI Светски конгрес слависта 2018. године. Тиме је испуњен сан који српска славистика сања још од времена великог Александра Белића. Академик Алексаднар Белић је, као председник Српске краљевске академије, био организатор III Конгреса слависта у Београду 1930. године, који није одржан услед избијања Другог светског рата. Истовремено, био је и први председник Вукове задужбине. И управо ће специјалне теме Београдског конгреса 2018. бити посвећене Вуковом Српском рјечнику из 1818. године и месту Александра Белића у историји славистике.

У тешким временима када свет потресају кризе, ратови и сиромаштво, када се, сведоци смо томе, селе људи, народи и читави континенти, упутио бих завршну поруку младим славистима, који су овде присутни из различитих земаља света у организацији Међународног славистичког центра. Младост креће ни из чега, а тежи да обухвати свет. Зато, будите храбри. Будите млади и радознали. Отворени за нова искуства. Као што је то Вук, целога живота, био.

Васко Попа је рекао једном приликом: „За сваког човека, за сваког читаоца важи закон по коме треба речи песме да заслужи ако жели да те речи постану његове”. Рекао бих да се то може применити и на Вука. Није довољно што га имамо, морамо и да га заслужимо.

Проф. др Бошко Сувајџић

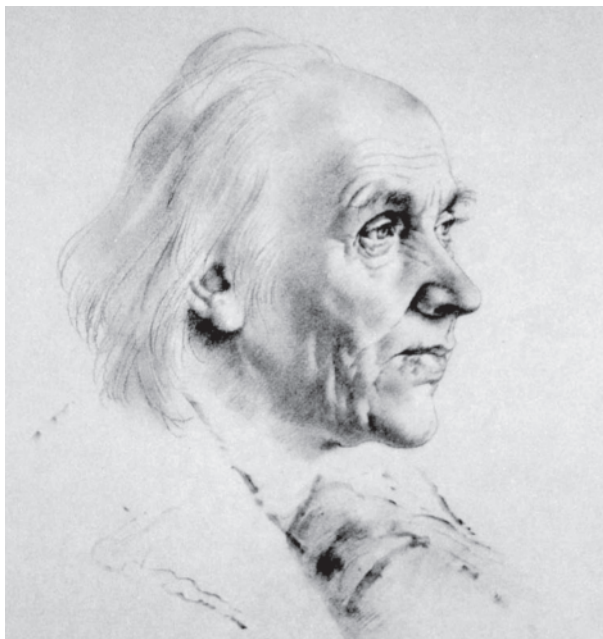

ИЗЛОЖБА ПОСВЕЋЕНА ЈЕРНЕЈУ КОПИТАРУ

На 82. Вуковом сабору у Тршићу, који је трајао од 14. до 20. септембра 2015. године, организована је изложба посвећена Јернеју Копитару и Вуку Караџићу, на којој је постављено петнаест паноа од картон-пене. Аутор изложбе је Мирослав Терзић, историчар Музеја језика и писма. Изложбу је отворила Маријан Руперт из Народне универзитетске књижнице у Љубљани.

Изложба почиње причом о сусрету Вука и Копитара 1813. године. Копитар је упутио Вука у рад и много му помогао. У Бечу 1814. године, Вук је објавио „Малу простонародну славеносрпску рјеснарицу“ и „Писменицу српског језика по говору простога народа написану“. Копитар је промовисао Вуков рад у немачким и аустријским часописима. Помогао му је упознајући га са највећим интелектуалцима тога доба.

Мало људи је знало да су Вук и Копитар били духовни сродници. Јернеј Копитар је био Вуков венчани кум.

Копитар је некада лично одговарао на клевете у штампи које су биле упућене Вуку. Пример за то је био одговор Копитара на критику Павла Адамовића. Копитар је бранио Вука пред бечком полицијом, када је био клеветан од стране митрополита Стратимировића и других противника. Њих двојица су били истински пријатељи.

Вук и Копитар су били сахрањени на истом гробљу. Потом су, 1897. године, њихови посмртни остаци пренети из Беча у домовину (Вукови у Београд, а Копитарови у Љубљану).

Суштина саме изложбе су историјски извори, тј. цитати из Вукове биографије, из преписки, из тадашње штампе итд. Срж изложбе су цитати којима се Вук обраћао Копитару и Копитару Вуку.

Непосредно пре отварања ове подстицајне изложбе откривена је спомен-плоча Јернеју Копитару, која се налази на самом улазу у Музеј језика и писма, чиме је симболично исказано поштовање великом словенском прегаоцу.

Диана Секулић (II)

ИЗ ОГРАНКА ВУКОВЕ ЗАДУЖБИНЕ

НАГРАДЕ ВУКОВОГ ЗВОНА

На XIII литерарном конкурсy „Вуково звоно“ који су расписали Огранак Вукове задужбине Гимназије „Вук Караџић“ из Лознице и Центар за културу „Вук Караџић“ из Лознице награђени су следећи ученици. У категорији средњошколаца прва награда за најуспелији циклус песама „Венац п(р)орока“ припала је Марији Стефановић из Ваљевске гимназије. Андријана Арсић из Земунa (Економска школа „Нада Димић“) награђена је за најаутентичније забележену легенду из народног живота. Та част припала је и Сари Јовановић из Ваљевске гимназије. Адријана Вишњић, ученица „Прве нишке гимназије“, награђена је за кратку причу *Линија*.

У категорији основаца прва награда за аутентично записану анегдоту припала је Марији Вукобратовић из Инђије (ОШ „Јован По-

повић“), а за кратку причу *Ветар судбине* Анђели Јанићијевић из Белог Потока (ОШ „Васа Чарапић“).

На посебној књижевној вечери, одржаној у оквиру 44. ђачког Вуковог сабора, уз упечатљив наступ рецитатора и хора Гимназије у Лозници, прочитани су сви награђени радови, а њиховим ауторима уручене прикладне награде у књигама које су обезбедили Центар за културу, Гимназија и Градска скупштина. Вукова задужбина из Београда, по традицији, даровала је најуспешније такмичаре сребрњакoм са Вуковим ликом и најновијим годиштем алманаха Даница. Награђене је поздравио и упутио речи подршке професор Милован М. Радивојевић, оснивач Огранка Вукове задужбине у Гимназији „Вук Караџић“.

Невена Митровић, председник Огранка

ЛЕГЕНДА О ГРАЧАНКИ

Често се у мислима вратим месту где сам рођена, крштена и одакле потиче моја породица. Чујем два добро позната звука: звона манастира Грачанице и жубор реке Грачанке, по којој су манастир и место добили име. Већ неколико година се жубор Грачанке све слабије чује, као да ће да пресуши.

Прича се да је пре седам векова, док су Турци харали тим подручјем, уочи Косовске битке, река Грачанка однела два живота, а донела причу за будуће нараштаје. Младић и девојка из тог краја дуго су своју љубав скривали од родитеља. Тежак је тад био живот, тешко би њихова љубав добила потпору од старијих јер су тих година сви размишљали о глави, а ретко ко о срцу.

Младић и девојка виђали су се ретко, тајно, а и кад би се састали, задржавали би се тек толико да им се руке или усне споје. На Видовдан су хтели да своју љубав открију старијима, па „куд пукло да пукло“. Не слутећи шта носи тај дан, трчали су својим огњиштима, али су их на мосту испод којег тече Грачанка зауставили Турци. Млади су били свесни да

поред њих живи неће проћи. Загледали су се једно другом у очи, попели се на мост и скочили, држећи се за руке. Прича се да су пре скока у Грачанку рекли: „Кад ова река пресуши, пресушиће и љубав међу људима у овом крају“. Неки кажу да је од њихових тела настало корење живота у реци, доказ да је љубав некад постојала!

Дуго се међу народом причало да је Свети Вид био једини сведок тога догађаја, а данас је остало само корење у речном кориту Грачанке.

Андријана Арсић (IV I)

Економска школа „Нада Димић“, Земун

ЛИНИЈА

Те ноћи једноставно нисам могао да спавам. Била је то једна од ноћи које обожавам, мрачна и хладна. Снег је падао великом брзином, могао бих да кажем, под савршено правим углом. У мојој улици није било осветљења, па рекох себи да би било лепо проверити да ли га има у парку који се налазио тачно преко пута моје улице.

Како је само било лепо напољу! Толико стимулативно да у једном тренутку постаје обесхрабрујуће. Право са улаза у парк сам могао да видим како свака друга улична светиљка ради. Пошто никога није било, поћох право, не обазирјући се на стазу парка коју знам напамет. Ионако је све било утопљено у једну равну површину. Из даљине сам нејасно видео једну мрљу на клупи испод светиљке која није радила. Помислио сам: „Какав чужак би био будан и седео у парку у ово глуво доба?“ Почео сам да се приближавам и видео како особа којој сам се упутио диже главу, гледа у мене неко време и онда је спушта. И тада сам почео да осећам нешто чудно у вези са њом. Као да су неке мале искре играле око њеног бића. Што сам био ближе, искре су се повећавале, појачавале су интензитет којим су обигравале. Када сам се приближио толико да могу да говорим нормалним тоном и да ме особа јасно чује, исправила је погнуту главу и погурену кичму. Схватио сам да особа није мушкарац, како сам најпре мислио, него жена, ако уопште такво биће женског пола може да постоји.

Имала је дугу, црну, коврцаву косу, која јој је бунтовнички падала преко рамена до струка, очи су јој биле боје мора када је небо тмурно, а гардероба јој је била неприкладна за оно доба године. Носила је мајицу са рукавима из којих су јој вирили модри прсти и зглобови,

широке панталоне и излизане, мокре ципеле. Мада је деловала као да јој није хладно, јер се њен дах није ледио на хладноћи као мој, изгледало је као да уопште и нема дах. Представио сам се, али она ништа није одговорила. Пошао сам да јој дам нешто своје гардеробе, али се она измакла.

Сео сам на то место поред ње и мало сам је боље загледао. Као да се нека представа одигравала око њеног бића. Нешто из њене косе је шапнуло неке неразумљиве речи и помислио сам да ми се само причинило од блеска пахуљица које су јој се нахватале по коси. Али шаптање се наставило: "Не завараваш се, то су сенке њене прошлости. Очекиваћеш бронзане варнице, и чекаћеш их годинама, али њих неће бити, никад их није ни било. Стварна је колико и то што управо гледаш, сенке." На делић секунде се укључила светиљка изнад њене клупе, а искључиле су се све остале. Када сам јој видео лице, избезумих се, Господе! Био сам у њеној власти, могла је да ми ради шта год је хтела, да је хтела. Вапио сам за тим да изустим нешто. Реци ми шта желиш да радиш! Реци ми шта волиш! Реци ми које ти је омиљено јело и да ли волиш боје јесени. Узалуд. Њене усне биле су скупљене у равну црту.

Онда је нестало светла у целом парку. Пошао сам руком да је ухватим, да се уверим да је још ту, да је добро. Страшно ме је заболело, као да сам ударио у челични стуб. Светла су се појавила, овог пута као да је дан. Невероватно много ми је требало да схватим да је онај глас био у праву. Све време сам седео на клупи сам.

Адријана Вишњић (III I)

Прва нишка гимназија „Стеван Сремац“

О КРЧМАРУ

Једне кишовите мајске вечери, моја породица се окупила око трпезе и отац, који се вратио из села, упитао нас је да ли знамо ко је била Мара крчмарица. Мајка, сестра и ја изненађено смо подигле поглед са својих тањира и одрично одговориле. Отац је прогутао залогaј, узео гутљај вина и спустио виљушку. Онда је почео да прича...

Освануо је сунчан дан. У ваздуху се осећао опојни мирис липа. Чуо се зуј пчела.

„Добро јутро, лепи мој!“, зачуо се глас Краљевића Марка у коњушници. „Јеси ли спреман за једну лепу шетњу?“ Шарац је само фркнуо. „Тако сам и мислио. Андрија! Припреми свог коња!“ У коњушницу је ушао младић црне косе и продорног погледа. О појасу му је висио бодеж у корицама и чутурица обавијена јагњешом кожом. „Вода ти неће требати, Андрија. Овога пута путоваћемо без хране и воде, па ћемо да видимо колико ћемо идржати.“ „Како ти кажеш, брате мој“, одговорио је младић и скинуо чутуру са појаса. Попели су се на коње, повикали и коњи су се дали у трк.

Јахали су преко ливада и кроз шуме, а ваздух их је шамарао по лицу. Када су стали да одморе коње испод једног великог дрвета, Андрија је упитао: „Где смо, брате?“ Капљице зноја појавиле су се на његовом младом челу. „Ово брдо зове се Пеар. Далеко смо одмакли од Призрена“, одговорио је Марко, гледећи густе обрве. Одједном, Андрија је устао и попео се на врх једне стене. „Погледај, брате! У подножју овог брда је село. Да будем искрен, ожеднео сам. Отићи ћу у село и потражити нешто за пиће.“ Марко се насмејао: „Како желиш. Шарац и ја ћемо остати овде“.

Андрија је узјахао свог коња и спустио се у село. Недалеко од улаза у село угледао је једну крчму поред пута. Сишао је са коња, обавио канап око једног стуба и ушао унутра. Крчма је била пуна прљавих, знојавих и непристојних мушкараца који су се наливали из широких чаша и грохотом се смејали. Служила их је млада жена по имену Мара. Андрија је прочистио грло и упутио се према њој. „Помаже Бог, млада крчмарице. Би ли ми дала вина да се напојим? Путујем чак од Призрена, а напољу је веома топло.“ Видевши како је одевен, крчмарица се осмехнула, отишла до бурета и захватила вина, а када га је послужила, продужила је до једног стола у углу где су седела четворица Турака и помахнитало почела нешто да им објашњава и маше рукама. Они су погледали у Андрију, а затим устали од стола и пришли му. Без речи су извукли бодеже и насрнули на Андрију. Схвативши шта се дешава, овај је извукао свој бодеж и зарио га у срце једног Турчина, али су га остала тројица савладали и убила, узевши му све злато које је имао.

Видевши да му брат не долази, Марко се унервзvio. Приметивши да његов коњ копитом удара о стену, пришао је и видео воду у удубљењу. Када се напојио, сишао је у село и дошао до крчме. Када је сазнао шта се догодило његовом брату, из Марковог грла проломисо се страшан урлик и он је побио све Турке које је затекао. Мара је покушала да побегне, али је он бесно повукао њену косу, завезао је за Шарчев реп и дао се у трк. Мара је вриштала и молила га да јој опрости, али је он није слушао. Јурио је све док није схватио да се Мара више не чује, а када се окренуо, угледао је њено огољено и окрвављено тело како беживотно лежи на земљи недалеко од коња. Без икаквих емоција, окренуо се и вратио на место где је оставио брата. Однео га је далеко у шуму и сахранио, а затим од дрвета истесао малу цркву у спомен свом вољеном брату. Са своја два коња вратио се у Призрен, са неизмерном тугом у срцу.

„Тако вам је то, драге моје. На месту на ком је Марко окусио свежу воду, данас су Маркови чанци. Део пута на коме је Мара издахнула данашња је Раства, а место на ком су сељаци закопали Марино тело зове се Марин брег. Андријин гроб данас прекрива црква. Читаво насеље Крчмар подно Дивчибара добило је име управо по њој“, завршио је мој отац причу.

Сара Јовановић (III I)

Ваљевска гимназија

*** *С т в а р а л а ш т в о и т р а д и ц и ј а* ***

НАГРАЂЕНИ РАДОВИ НА ЛИТЕРАРНОМ КОНКУРСУ „ВУКОВО ЗВОНО”

ВЕНАЦ П(Р)ОРОКА

Здраво, Пинокио!
Где ти је луткар?
Побегао си му
Дакле јеси!
Да конце о мене качиш?
Који си ти пањ.
Ниси ти ни хтео да живиш!
Па како можеш?
Ја идем на Парнас!
Ти не можеш тамо.
Луткар је мртав!
Па си се овде удрвенео?
Ништа те нисам питала.
И одсеци ту носину!
Јеси ли чуо?
Нервира ме.
О, здраво, Пинокио!
Научио си да ходаш?
Браво.
Здраво, Пинокио!

Крај је ту.
Да га опипаш прстима
Да га повучеш за косу
Крај да из себе изнесе
Одлазити
Одлагати
Одагнати
Када?
Није ми знано али ускоро
Ти мораш да одеш ускоро
Ја морам да те пустим
Наше наредно није
Чак ни блиско
Мада личи
Не очајавај
Морало је да буде

Горко је
Ја те нећу следити
То знаш
Пусту своје гране
Није више ни лепо
Горко је
Много је горко

Тамјан
Мирише на амир
Вино
И колач
И глупа молитва
Речена по обавези
Без смисла и разлога
Они се крсте
Опет по обавези
Без смисла и разлога
Гомила њихових очију
Буљила је у мене
На мени је висио смешак
Који је хтео да се претвори
У грохот
У свемоћан
Надмен грохот
Украла сам жито
И под сукњом однела
Чоколаду и флашу вина
И отишла на таван
Да их све тихо презрем
И мој грохот
Изашао је ван
Цео дан је могао да стане
У једно ухо

Марија Стефановић (III₄)
Ваљевска гимназија

НИКАДА НЕЋЕШ
НАУЧИТИ ДА ВОЛИШ

Хвала ти за још једну нежност,
коју ми у грамима великодушно поклањаш,
као да се плашиш да ме не савлада лењост,
па руке од мене склањаш.

Као скитници милостињу ми пружаш,
захвалност - то и не тражиш,
у себи грубо ми се ругаш
и преко мојих снова газиш.

Као стакло ме ломиш,
бацаш у незнађе сиво,
знаш да не грешиш
и нема због чега да ти буде криво.

Али, ти ни свестан ниси
колико сваки ударац боли,
колико неправедан ти си,
убијаш оног ко воли.

Остављаш свет без боје,
лишће увело већ је доле,
други ће ране да соле,
једино оне још су моје.

Не бој се, повређен никад нећеш бити,
нико те неће приморати да молиш,
да љубав узалуд мораш крити,
не бој се, никада нећеш научити да волиш!

Марија Мајсторовић (IV₂)
(Трећа награда на литерарном конкурс
„Песнички поздрав пролећу”)

КАКО ЈЕ НАСТАЛО ПРЕЗИМЕ
ВУКОБРАТОВИЋ

Пре много векова, мој далеки предак, како мој прадеда каже, живео је у шуми. Редовно је из те шуме ишао на једно оближње брдо које је било близу његове колибе, како би ловио животиње и живео од продаје њиховог крзна. Не знам како се звао, као што не знам ни да ли су презимена тада уопште постојала, јер о томе, сем породичних прича, нема никаквих писаних трагова.

И тако је мој давнашњи предак једног јутра кренуо у уобичајени лов на исто брдо. Вукова је у то време било по планинама, али се човек на све навикне. Мој предак се саживео са њима и они су у њему видели још једног ловца, какви су и сами били. Међутим, како прича каже, тог јутра се први Вукобратовић уплашио вука. Нису га уплашиле ни чељусти, ни режање, већ – лепота. Крзно тог вука било је боје класја, тако ретког на Кордуну, а у очима звери виделе су се звезде. Уместо да бежи, мој предак је, као опчињен, само пружио руку, а вук се окренуо. Предање каже да је мој предак стално размишљао о том вуку, сањао да додирне крзно које до тада никада није видео, а вучје очи су стално гледале са звезданог неба. Сутрадан је са тим мислима поново отишао у брда, али из мисли га је пренуло гласно завијање. То није било поносно завијање вука самотњака, већ јаук. Лепа животиња била је ухваћена у замку. Мој предак је, као опчињен, ослободио вука и завио му шапу. Вук му је, захвалан, постао пријатељ и пратилац. Људима је то, као и сада, тако и некад, било необично, па су мог претка назвали Вукобрат – онај који се са вуком збратио. И како је тада име добијено, тако и данас постоји.

Марија Вукобратовић, 8. разред
ОШ „Јован Поповић”, Инђија

ВЕТАР СУДБИНЕ

Пролећни дан измамио је многе људе на улице. Небо је било ишарано облачићима и зрацима сунца. Тротоари су били пуни шетача. Осећао се топао поветарац, са скоро не приметним мирисом кише, у даљини. Јована је брзо корачала ка клупи на којој је требало да се нађе са Иваном.

Њега још није било на договореном месту, осврнула се тражећи га. Села је на клупу. Топли поветарац се мотао око ње.

Затворила је очи и препустила се уживању. Лишће је шуштало, гране су загрљене плесале, ветар је певушио...Јована се препустила миловању ове пролећне мелодије, пожелевши да запише ноте.

Пошто је затворила очи, није приметила да је Иван стигао. Он ју је благо помазио по коси, али она нити се тргла, нити је отворила очи. Нежно се насмејала, мислећи да је то само још један дашак ветра. Тек кад ју је Иван

позвао, она му је обрадовано окренула своје озарено лице. Он је остао нервозно осмехнут.

Рекао је, седајући, како неће да околиша, већ ће одмах прећи на ствар. Он је причао, она је слушала. Само је осетила како се лахораста дах пролећа у њеном срцу мрзне снагом северца. Иван је рекао да се сели у други град, јер не може да пропусти прилику која му се указала. Она је ћутала, уздрхтала пред кошавом његових речи. Сузе су саме од себе грунуле. Срећом, он није могао да их види јер се ветар поигравао њеном косом, наносећи праменове на лице. Сагла је главу, а издајничка суза је капнула на Иванову руку. Упитао је, стегнутим гласом, да ли плаче, а она је само промуцала да је то овај несташни ветар, по диктату превртљивог, варљивог пролећа, донео сигурно однекуд капи кише. Као да је све чуо, и ветар се огласио силније. И сунце се сакрило иза неких мрких облака, који су порасли и деловали тако претеће.

Јована је умала са клупе и кренула. Куда, није тачно знала. Све јој је било сиво и мрачно, као да је ветар цео град обојио нијансом њених осећања. Ветар се наљутио. Сад је стварно донео кишу. Јована је морала да отвори кишобран. Тужно скупљена под кишобраном, ходала је куд је ветар носио. Одједном је тако јако дунуло да јој је отео кишобран из руке. Безвољно, потрчала је за кишобраном.

Није ни била свесна тренутка када је замало оборила једног младића. Сусрела се са најтоплијим погледом плавих очију који је икада видела. Ни сада, када се сети тог тренутка, не зна да ли је Петар или чудесни ветар рекао: „Малена, од сада ћу те ја чувати и волети!”

Анђела Јанићијевић (VIII₂)
ОШ „Васа Чарапић”, Бели Поток

*** А К Т У Е Л Н О С Т И ***

НОВО СТВАРАЛАЧКО ИСКУСТВО

Програм IX Фестивала глумачких остварења затворили су чланови гимназијског Драмског студија. По сценарију Мирослава Белића и Светислава Пешића, а у режији Зорана Грујића, извели су представу „Омер и Мерима”. Ова необична психолошка драма говори о неостварењу љубави двоје младих и њиховим мајкама које су, служећи се лукавством и подвалама, стале на пут њиховој срећи и спречиле њихово венчање. Омерово срце, приморано да бира између патријархалне дужности према родитељу и младалачке љубави, поклекнуће пред снажним мајчиним карактером и он ће се ожени са Фатимом Атлагић. Међутим, по завршетку свадбеног весела, Омер ће одбити Фатиму и од силне љубави према Мерими, исте ноћи издаће га срце. Вест о Омеровој смрти дубоко ће потрести Мериму и однети и њен живот.

Током вишемесечног припремања представе, комплетна глумачка екипа трудила се да у потпуности испуни све замисли редитеља. Рад на представи захтевао је много труда, воље, посвећености, али и стрпљења, а свој упечатљив допринос дали су сви чланови глумачког ансамбла: Маја Митровић (Мерима), Стефан Којић (Омер), Ксенија Реца (Исмета), Маја Репић (Есма), Кристина Цветиновић (Фатима), Милан Петровић и Лазар Јездимировић (Идриз), Јована Гаврић, Сара Фукс, Јована Ђукановић и Тијана Јаковљевић (виле).

Креативно залагање и ентузијазам глумачке екипе помно и професионално су пратиле Слађана Врањеш и Наташа Лазић Максимовић у својству руководиоца Драмског студија.

Маја Репић (III₄)

ЗАПИС СА МАТУРСКЕ ЕКСКУРЗИЈЕ

РЕНЕСАНСНИ ОДЈЕЦИ

По први пут, аларм нам је зазвонио и пре зоре. Било је то 03:20. Излазећи из куће, добиле смо пратњу у виду бакиних суза. Она је била у потпуности свесна нашег предстојећег путовања кроз историју једног од највећих царстава старог века, за разлику од нас две. Ушле смо у ауто и упутиле се ка договореном месту окупљања. Када смо спаковале кофере у аутобус, чекајући полазак, језа нам је пролазила кроз кичму. Разлог није била само хладноћа коју смо осећали у ваздуху, већ и сама неизвесност проузрокована ишчекивањем пута.

Док смо путовали, очаравајући предели су се смењивали на прозорима као сцене на филмској траци. Бели врхови планина парали су облаке док су се у подножју налазила зелена поља оивичена шумама. Чим смо закорачиле на тле Италије, већ смо интуитивно осетиле укус пасте у устима и меки, флуидни песак под својим прстима.

Свест о доласку пробудила се уз звуке таласа мора и топле добродошлице људи из Лиди Јесоло-а, током уласка у хотел. Расподелили су нас по собама и ми смо тада нестрпљиво чекале вечеру. Касније, отишле смо са друштвом у дугу и пријатну шетњу поред мора. Месецина нам је обасјавала обалу до светионика. Тада смо одлучили да се вратимо у хотел и топле кревете. Заспале смо маштајући о сутрашњем дану и посети Венеције.

Прелазећи море и посматрајући бескрај хоризонта, упознали смо се са нашим водичем Мариом, који нас је детаљно увео у историју Венеције. Прво што смо приметиле на обали града јесу многобројне гондоле, понеке са натписом „такси”. Кренули смо ка тргу Св. Марка пролазећи уским улицама, повезаним мостовима. На тргу смо се договорили о поласку ка чувеној венецијанској цркви Santa Maria della Salute, која лежи на улазу у канал Гранде. Тек када смо крочиле у њу, схватиле смо сваки стих песме Лазе Костића. У том дивном тренутку доживеле смо и чулно описане сводове и стубове ове грађевине као симбола саме вере.

Примиле смо сву њену светлост и осетиле катарзу.

Трећег дана нашег боравка у Италији, обишли смо Падову у раним јутарњим сатима. Оно што је оставило највећи утисак на нас, био је још један сакрални објекат, а то је базилика Св. Антуна. Она представља скуп многих тема, елемената и боја, али ипак одише хармонијом.

Поподне смо обишли Верону. Када смо изашли на Тргу Бра, сву пажњу нам је украла Арена, чувени римски амфитеатар, запањујуће величине. Оно што смо заправо сви чекали да видимо у Верони јесте Јулијина кућа. Сликајући се испред бронзане Јулијине статуе присетили смо се различитих легенди посвећених љубавним паровима. У тренутку док смо посматрали терасу на којој је стајала Јулија, онда када јој је Ромео изјавио љубав, око нас се раширила романтична атмосфера.

Следећи дан посветили смо разгледању Фиренце. Видели смо Трг Републике, палату Медичи, палату Векио, мост Векио, а оно што нам је у потпуности одузело дах јесте катедрала Свете Марије Цветне. Акценат грађевине јесте на амбициозно изграђеној куполи, која обухвата

и готичке и ренесансне облике. Сваки степен утабан историјом води ка величанственом врху ове катедрале, са ког се види читав град. У повратку, задовољни утисцима из Фиренце, певали смо до хотела у Риминију.

Последњи дан смо провели у Сан Марину и Равени. Сан Марино нас је очарао погледом са куле града, као са крова света. Нисмо остали равнодушни ни пред црквом Св. Марина и црквом Св. Петра које су врло аутентичне. Сви смо стекли утисак о овом граду као посебном месту на земљи који поседује незауостављиву ројалску моћ. Равену смо походили релативно брзо, те смо само кроз причу чули о Дантеовом гробу и катедрали, али нисмо успели више да им се посветимо, јер се ближио повратак кући.

Када смо стигли у Лозницу, трудили смо се да све успомене пажљиво спакујемо и сместимо на посебно место, на место које ће нам увек бити близу и из ког ћемо моћи да поново извучемо укус италијанске хране и мирис мора када год пожелимо. Место под називом „Незаборавно”!

Јована Мајсторовић и Марија Чамић (IV₆)

*** И З Д А В А Ш Т В О ***

НЕОБИЧНА КЊИГА О КЊИГАМА

ЗАВЕШТАЊЕ ПОТОМЦИМА

Књига *Притоке* Милована Радивојевића, дугогодишњег професора српског језика у лозничкој Гимназији, оснивача и више од једне деценије председника огранка Вукове задужбине у Лозници, неуморног посленика на њиви српског језика и писма – садржи углавном његове објављене радове који се односе на српске језичке теме, на завичајну баштину, завичајне писце, тј. припреме за часове, саопштења на промоцијама, рецензије, књижевне критике, поговоре, тако да аутор овом књигом своје просвјетном и просвјетитељском раду, у ове лијепе јесење дане, по обичају својих предака, додаје, притаче и друге плодове свога рада, доказујући пред потомцима и читаоцима да се није лијенио у животу.

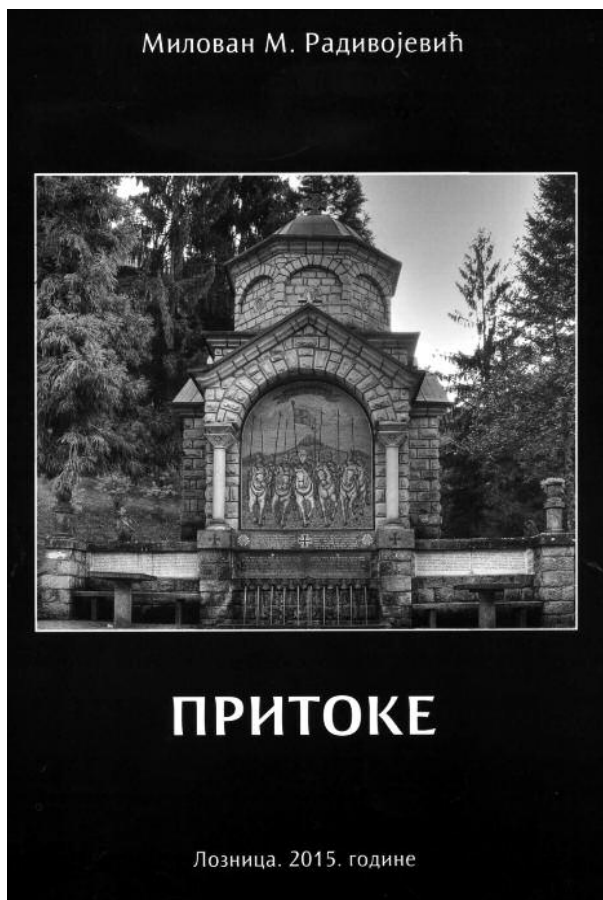
Из ове књиге се види дјело које премањује снаге појединца и у изоштеној перспективи даје лик Милована Радивојевића – благородног и жилавог тежачког сина, Вуковог следбеника, врсног педагога, коме су успјеси његових ученика највећи професионални успјех у животу, несумњивог пјесника, који је свој несумњиви књижевни дар скрајнуо пред прозом живота, трећепозивца који на шанчевима испод Цера и Гучева брани српски језик и српско име. Риједак човјек, међу ријеткима, као живи одливак из 19. вијека. Читаоца књиге одушевиће његове дубоке, научно засноване анализе, добро познавање наше и свјетске књижевности, добронамјерност у оцјени дјела и подршка почетницима који су се са својим првенцима отиснули у врлетни посао књижевног стваралаштва, као и писање о дјелима старих, опробаних писаца и досљедно истицање вриједности језика којим је дјело написано.

Послије ове књиге узвикујемо: „Жив је српски језик! Жив и у дјелима писаца о којима Милован пише и у научној апаратури којом се Милован користи”. Изгледа да лексичка ковница Вукових златника и сребрењака још ради.

Ово нам разгони страх и улива наду да ни српски језик ни српско писмо неће завршити у Музеју језика и писма који је прије неколико година отворен – поред Жеравије, у Вуковом Тршићу.

Књигу је писац посветио својим родитељима, а намијенио својим некадашњим ученицима и другим читаоцима, са јасним позивом да наставе посао који он „због маловремености живота није стигао да заврши“, јер се брига за хљеб свагдашњи и културни опстанак једног народа никад не може пребринути.

(Мр Милорад Симић Дрински)

Професор Радивојевић је своје „Притоке“ замислио као метафору која се улива у његово биће, у скоро сва његова трагања за најприкладнијим формама писања о могућностима практичне обраде појединих наставних јединица из области српске књижевности и језика, и из домена књижевно - критичке валоризације вредности књига поезије и прозе писаца рођених у Јадру. Професор Радивојевић жели да нам предочи: Ово сам ја, мој живот, рад, моје педагошко и књижевно-критичко стваралаштво, моји погледи на наставу, књижевност, језик, на писце Јадра и њихове књиге. Ово је моје завештање потомцима, мој духовни портрет. Предочава нам, при том, и да су га „мати и отац - тежаци јаребички - учили да је рад човекова обавеза, мука и задовољство“, и „научили да цени поштен и племенит труд сваког човека“.

(Љубомир Ћорић, извод из рецензије)

Владање материјом, теоријско-књижевна поткованост, аналитички приступ и смисао за синтетичко свођење запажања и одговарајуће закључке, поред до сада реченог, постају важне одреднице Радивојевићевог начина писања (види се то нпр. у приказу песничке књиге М. Лукића или у тумачењу стваралаштва Љ. Ћорића). Има Радивојевић префињени осећај за истинске поетске вредности и умеће да их предочи на прихватљив и једноставан начин. Чини нам се да аутор са истом преданошћу прилази тумачењу прозних дела (нпр. романа „Јелена, мајка које нема” Б. Ломовића или записа „Ћутања и разговори” Н. Зеца) и поезији за одрасле, за децу и „за оне који су заборавили да одрасту” (песничке књиге М. Аврамовића, Љ. Ћорића и К. Илића).

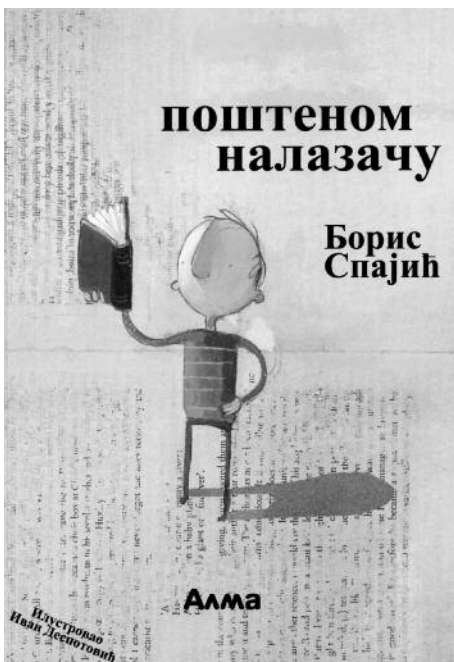
(Светислав М. Станишић, проф. у пензији)

Приредила:
Слађана Врањеш, професор

ПОЕТСКИ ПРВЕНАЦ

Борис Спајић рођен је 27. новембра 1978. као сасвим мали дечак, што је великим делом себе остао све до данас. У те 34 шаренолике године, стала је једна Гимназија, један Стоматолошки факултет, једна крцата возачка дозвола и шест гитарских жица. Док дању наше осмехе поправља споља, по ноћи на њима ради изнутра, пишући нежне стихове за децу и одрасле. Они који су га раскринкали у овој тајној мисији, захвалили су му на најлепши могући начин - уврћивањем његових песама у многобројне зборнике поезије, од којих су неки и *Ноћ боема*, *Гарави сокак*, *Светлозарје*, *Јесењин*, *Панонски галеб*, *Осветљавање*, па и једном лепом похвалницом на песничком сусрету *Осмех живот краси*, у Нишу. Из сопственог искуства, добро познајући стари дечји трик да се страшно брзо расте и одрасте, песник је одлучио да се својом првом збирком поезије *Поштенем налазачу* обрати управо деци, пуштајући одрасле да се мало стрпе, или још боље - придруже најмлађој публици у дешифровању стихова који имају прегршт тема, али само један мотив - љубав према људима и животу.

Светлана Спајић,
песникиња

Ова књига је налик *Пролећном госту* из истоимене песме, који долази у читаочев дом и зове напоље, одагнавајући зиму и раздајину међу људима и стварима. Као у сваком детињству, јунак (или јунакиња) ових страница са бићима разговара на ти, ма био он Тоша, мали каубој Вељко, Мица Причалица или пак домаћин на чији кућни број стиже незвани бодљикави посетилац, уз свиту својих познаника, која је ту негде у ноћи.

Зато према овим корицама и треба да се односимо као поштени налазачи и вратимо књигу тамо одакле је и дошла – у Срце. Ма било оно наше или чије друго, остарео или тек ново, свикнуто или несвикнуто на машту и изненађења. А кад стихови тајновито уђу у нас, увек кришом остану ту, и кад мислимо да смо их заборавили...Зато, нека нас не зачуди ако нам се књиге које касније будемо читали, под наочарима и пред крупним животним корацима, – открију као нешто што већ однекуд знамо, као лик завичаја у топлој ноћи.

Иван Деспотовић,
песник

О МИЦИ ПРИЧАЛИЦИ И ЈЕДНОЈ ПАДАЛИЦИ

Зовем је Мица причалица,
И све супротно је од - ћуталица,
Једна јој чизма - скиталица,
А друга, лева - луталица.

Верујте људи - кад је посреди,
Распредање кучина и трица,
Ту најречитији постају бледи,
Ненадмашна је наша Мица.

Једва пренесе телефонска жица,
Све што има да каже Мица,
Стотине питања, питалица,
Док не усија се слушалица.

Знате, Мица је причалица,
И мудрица Мица, паметница,
Из разних туђих смицалица,
Извуче се лако без последица.

Очима плавим кад трепне Мица,
Заслепи присутне попут блица,
Распоред тачан с носа пегица,
У сећање се уреже као скица.

И препознам звекет ципелица,
Пресече ме нешто, попут хица,
Све стомак почне да ме голица,
Од ишчекивања, јер стиже Мица.

Када је Мица причалица,
Запловим цртама њеног лица;
А кад је маштар и сањалица,
Паднем, к'о звезда падалица...

* * *

Д У Х О В Н И В И Д И Ц И

* * *

ПРВА САМОСТАЛНА ИЗЛОЖБА УМЕТНИЧКЕ ФОТОГРАФИЈЕ

БОГАТСТВО МАШТЕ И ОСЕЋАЈНОСТИ

Прву самосталну изложбу уметничке фотографије коју је приредила Мирјана Ковачевић, професор енглеског језика у лозничкој Гимназији, отворио је професор филозофије Мирко Марковић, конферансу је водио гимназијалац Јован Томић, уз музичку пратњу Дамјана Станишића.

О поставци је надахнуто говорила сликарка мр Снежана Нешковић Симић:

„Поштовани суграђани, драги гости, мо-рам признати да сам са великим задовољством прихватила да вечерас најавим ову изложбу фотографија Мирјане Ковачевић и да вас све поздравим у име Центра за културу „Вук Караџић“, установе културе од националног значаја. Мирјана Ковачевић је, бар мени, позната као професорка енглеског језика, тако да се по први пут сусрећем са њеним фотографијама. Имам потребу да као сликар нешто више кажем о самој фотографији као начину изражавања, њеном посматрању и њеном разумевању. Кроз историју развоја фотографије, сликарство и фотографија су се доста прожимали и утицали једно на друго.

Фотографија припада групи визуелних уметности, као сликарство, графика, архитектура и филм. Она је одређен уметнички израз који има своја изражајна средства и која се оцењују исто као и ликовна дела. Фотографија може, ако је носи снажан уметнички израз и искрен доживљај, да се вине до истинског уметничког остварења. Она садржи све елементе слике или графике, композицију, пропорцију, светло-тамно, ритам, однос линија и површина, светлости и сенке, а касније боје. Фотографија може да одражава богатство маште или осећајност свог ствараоца. Ако је аутор, као наш вечерашњи гост, понет искреним доживљајем, он ствара уметничко дело. Сигурно је да је фото-

Mirjana Kovačević

u saradnji sa Centrom za kulturu
organizuje izložbu fotografija pod nazivom

PREMERAVANJE
DUŠE

Muzej Jadra 06.06.2015. u 20h

графија у сваком времену носила обележја своје епохе. Она реагује на савремена стремљења.

У новом, непознатом, неоткривеном, Мирјана проналази разлоге за постојање свог уметничког бића, а то је дивно! Бити осетљив за оно што измиче другима, осетити то, издвојити суштину момента, онај кључни тренутак, пренети емоције, заиста је право мајсторство. Ова изложба је један делић њеног стваралаштва и њеног бића.

Захваљујем се Мирјани што је донела толико тоpline на својим фотографијама. Желом јој још пуно година рада и задовољства у раду, а вама, цењена публично, желим да уживате у њеним фотографијама, да се пажљиво загледате у њих и пронађете истине које се крију у њима”.

Текст забележила Невена Митровић

ПСИХОЛОШКИ КУТАК

УНИВЕРЗАЛНИ ДИЈАЛОЗИ

ПОГЛЕД СА ОНЕ СТРАНЕ...

Млади пар се доселио у улицу.

Следећег јутра, док су доручковали, жена је опазила своју комшиницу како шири веш.

„Како јој је прљав тај веш...” – рекла је.

„Можда јој треба нов прашак за прање, како би боље опрала. Уопште не зна да пере!”

Муж је ћутке посматрао догађај, али није ништа рекао.

Сваки пут када би комшиница ширила веш, коментар би био исти...

Месец дана касније, жена је била у чуду, када је једно јутро видела како је комшиничин веш чист. Рекла је мужу:

„Погледај! Коначно је научила да добро опере веш. Ко ли ју је научио?”

Муж јој одговори:

„Нико. Ја сам данас устао раније и опрао прозоре.”

РАЗГОВОР

„Дакле, ти би желео да разговараш са мном?”, рече Бог.

„Ако имаш времена”, рекох.

Бог се насмеши: „Моје је време вечност. Шта си хтео да ме питаш?”

„Шта те највише изненађује код људи?”

Бог одговори:

„Што им је детињство досадно. Журе да одрасту, а потом би желели да поново буду деца. Што троше здравље да би стекли новац, па потом троше новац да би вратили здравље. Што размишљају тескобно о будућности, заборављајући садашњост. На тај начин не живе ни у садашњости ни у будућности. Што живе као да никад неће умрети, а онда умиру као да никад нису живели.”

Бог ме ухвати за руку. Остадосмо на тренутак у тишини.

Тада упитах: „Као родитељ, које би животне поуке желео да твоја деца науче?”

Осмехујући се, Бог одговори:

„Да науче да никога не могу присилити да их воли. Могу само волети.

Да науче да није највредније оно што поседују, него ко су у свом животу.

Да науче како није добро упоређивати се са другима.

Да науче како није богат онај човек који највише има, него онај коме најмање треба.

Да науче како је довољно само неколико секунди да се дубоко повреди вољено биће, а потом су потребне године да се излечи.

Да науче опраштати, тако да сами опраштају.

Да спознају како постоје особе које их нежно воле, али то не знају ни рећи ни показати.

Да науче да се новцем може купити све, осим среће и љубави.

Да науче да две особе могу посматрати исту ствар, а видети је различито.

Да науче да је прави пријатељ онај који зна све о њима, а ипак их воли.

Да науче како није увек довољно да им други опросте. Морају и сами себи опраштати.

Људи ће заборавити шта си рекао.

Људи ће заборавити шта си учинио.

Али, људи никада неће заборавити каква си осећања у њима побудио.”

РЕЦЕПТ
ЗА УСПЕШНУ ГОДИНУ

Узети 12 месеци, добро их очистити од горчине, себичлука, цепидлачења и страха. Сваки месец пажљиво исецкати на 30 или 31 дан, тако да је залиха довољна за годину дана.

Сваки дан посебно испунити надевом: од

једне трећине рада, трећине душевне ведрине и трећине хумора - уз додатак три кашике оптимизма, једне кашике стрпљења, зрнциета ироније и прстохвата такта. Ту масу прелити обилно љубављу.

Готово јело украсити букетићем ситних пажњи и сервирати га сваког дана, са обавезном ведрином, уз шољу доброг, освежавајућег чаја.
(Мирослав Мика Антић)

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЖИВОТ

Веруј у себе. Не одустај и не попуштај. Чврсто се држи својих снова. Игнориши оне који покушавају да те обесхрабре.

Воли прво себе, јер не можеш помоћи другима ако прво не волиш себе. Отвори очи и гледај ствари какве су оне заиста. Покушавај, није важно колико тешко изгледа. Биће боље. Размотри ствари из сваког угла.

Упознај себе, јер то је најбољи начин да упознаш друге. И никада немој престати да се надаш!

(Меша Селимовић)

О РЕЧИМА

Од свих разорних оружја које је човек био у стању да измисли, најстрашније и најмоћније била је реч.

Бодежи и копља остављали су трагове крви, стреле су се могле видети и из даљине. Отрови су такође на крају откривани губећи тако своје убојито дејство. Али реч је успела да уништава без трагова.

(Пауло Коелњо)

Приредила Гордана Кесеровић,
школски психолог

КОЛЕГАМА СА ПОШТОВАЊЕМ ВЕЛИКОДУШНА ЛИЦА УЧИТЕЉА

Владаца Ђурић – професорица хемије, читав свој радни век посветила је ученицима наше Гимназије. Док је многобројним генерацијама с љубављу и стрпљењем објашњавала хемијске реакције, између ње и гимназијалаца постојала је посебна "хемија" која је ове часове издизала изнад класичног и сувопарног.

Многи млади људи понели су непроцењива знања на различите природњачке факултете – медицину, хемију, фармацију, захваљујући преданости и мотивисаности своје професорице. Други, мање заинтересовани за саму науку, понели су сећање на насмејану плавокошу професорицу која их је, каткада строго, али увек предано, водила кроз лавиринте знања. Ипак, неће само будућим генерацијама гимназијалаца недостајати посебна енергија и шарм ове професорице. Њен суптилан осмех, њене сугестивне приче, спремност на сарадњу и колегијални дух највише ће недостајати њеним колегама, јер је дуги низ година у зборницу свакодневно уносила топлину, разумевање и саосећајност. Стрпљиво и искуствено откривала је свима око себе мудрост како је срце нежни лакмус и да се у главу, као у шкрињу, могу помно сложити све људске, моралне и професионалне формуле.

Светлана М. Спајић, професор

Каже се да човек вреди онолико колико зна, колико то знање пружа другима. Срећни смо, попут свих других генерација, што смо имали ту привилегију да нас подучава професорка **Стојанка Марковић**, врсни познавалац и љубитељ руског језика, руске културе и књижевности. Несебично и неуморно свих ових година делила је са нама љубав према руском књижевном богатству, родитељски нас саветовала и увек била спремна да се ухвати у коштац са ученичким проблемима.

Непроцењива је вредност њеног умећа да нам на што једноставнији начин приближи и објасни језичке недоумице. Ушла је у наш ђачки живот стрпљиво и енергично, разбуктавала је нашу мотивисаност да пригрлимо лепоту и ширину руске културе. Читала је и преводила текстове, тумачећи их свестрано и топло, искрено људски изражавајући своје поимање живота. Често се шалила, говорећи како је превод попут жене. Ако је леп – није веран, а ако је веран – није леп. Преносила је на нас своју космополитску ширину учећи нас да прихватимо различитости. Неговала је интерактивну наставу подстицајући нас критикујући. Све њене сугестије бејаху наши знакови поред пута, који нас водеше ка бескрајном духовном благу и у сусрет суштини људског постојања.

Пребирајући по сећању, поново се дотичимо милозвучних и полифоних акорда школског искуства. Увек бритког језика, говорила је гласно и прецизно, тако да је на основу тога

међу школским особљем и ученицима важило мишљење да се самом шетњом кроз ходник, могло са сигурношћу одредити у којој учioniци професорка Стојанка држи час. На корицама њене професионалне каријере дубоко су уписане лексеме: човечност, племенитост, достојанство, креативност, саосећање, разумевање, активистички однос према свему.

Поносимо се својом професорком и желимо да њена животна стаза буде посута благостањем и берићетом, да буде бескрајно срећна, те да се, уживајући у пензији, сећа својих гимназијалаца и колега знајући да је заувек у нашим срцима и успоменама. Остаће запамћена као пример правог приступа свом позиву, као неко ко је у Гимназији уткао део себе.

Марија Мајсторовић (IV₂)

Драга наставнице Стојанка,

За ово кратко време док смо се дружили, дружили и заједно учили, видели смо да једна јако добра особа сте Ви!

Једна реч довољна није, за сву доброту која се у Вама крије. Увек сте имали стрпљења за нас, занимљив нам је био скоро сваки час! Када се ради, ради се, када се шали, шали се. Понекад смо били немирни, немојте нам замерити.

Све што је лепо кратко траје, наше дружење ускоро престаје. Чуће се последње звоно, последњег часа је крај... Памтићемо сваки час, Ваше речи, Ваш глас, мислићемо на Вас!

На растанку туге неће бити, и сузе нећемо лити, али ћемо Вам обећати
НИКАДА ВАС НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ!

ВОЛИ ВАС VI₁!
Јадранска Лешница,
29. 10. 2015.

Зоран Тешић - професор информатике, свој радни век започео је у предузећу "Вискоза", али се, по преласку у нашу школу, одлично снашао у педагошком послу и подучавању младих нараштаја. Када су компјутери имали сасвим другачије, ни изблиза овако важно место у животима људи, када се тек назирала технолошка ера која ће променити свет и начин комуникације, још тада је овај скромни и увек на шалу спреман професор своје ђаке стрпљиво и самоуверено уводио у свет информатике. Покушавао је, а скоро у век и успевао, да младима дочара значај ове науке, да хладне машине својим причама и љубављу преобличи у живе "пријатеље" ученика, који им могу помоћи у решавању свакодневних загонетки. Али, ту се није завршавао његов истрајан посао.

Осим ученицима, увек је радо помагао и колегама којима је била неопходна "техничка подршка", уз коју би увек добили и осмех и добронамеран савет. Са пуно ентузијазма, трудио се да унапреди рад у школи, олакшавајући тиме свакодневни посао својим колегама.

Светлана М. Спајић, професор

Зоран Тешић је рођен 15. септембра 1950. године у Равнаји, општина Крупањ, од оца Војислава и мајке Загорке (рођена Савић). Од своје пете године живи у Лозници. Основно образовање је стекао у ОШ „Јован Цвијић“ 1965. године, а средњошколско у Гимназији „Вук Караџић“ 1969. године. Исте године је уписао, а 1975. године и завршио, Електротехнички факултет Универзитета у Београду. Одмах по дипломирању, као стипендиста „Вискозе“, запослио се у фабрици „Корд“ на радном месту „Одговорни аутоматичар“ и започео одрађивање приправничког стажа у трајању од годину дана. Исти је морао прекинути фебруара 1976. године због регулисања војне обавезе. Војни рок је са успехом одслужио у Загребу јануара 1977. године, за само десет и по месеци, јер је награђен значком „примеран војник“ и наградним одсуством за изузетне резултате у спортској дисциплини војнички петобој на свеармијском такмичењу у Охриду 1976. године. По обављеном приправничком стажу преузет је у рачунски центар „Вискоза“ у оснивању где је радио наредних двадесет година обављајући послове: „систем електроничар“, „шеф одељења одржавања система“, „руководилац сектора ЕРЦ-а“ и „помоћник руководиоца службе АОП-а“. За све време рада у рачунском центру, са краћим прекидима, био је ангажован као спољни сарадник у двојном радном односу у лозничкој Гимназији и обављао наставу у одељењима програмира и одељењу оператера система из стручних предмета. Године 1997. заснива радни однос у Гимназији као наставник рачунарства и информатике где остаје све до пензионисања. Ожењен је Верицом Тешић (рођена Антонић), правником, са којом има кћерку Драгану.

ИЗ ЛИТЕРАРНОГ ПЕРА

PUZZLE POEMS

I love her darkness
The way it covers moon in whole
And those black eyes
Two mirrors of her soul
I love her rage
The way she puts up a fight
Every scar is worth her
She’s the empress of my night

Spread your wings, my angel
Take my hands and teach me how to fly
Enjoy the sound of silence
It’s just you, me and sky
Let the waves play the music
As they crush with shores to die

I’ll pull the whole space in your room
So you could watch stars forever
And when you look at the Moon
Just try to remember
Although It passed too fast and too soon
The times we’ve spent together
And remember the night you said
“I wish I could stay forever”

Борисав Јаковљевић (II)

BREAKING FREE

Standing alone in the rain
Cold metal in my hand
Fire pumping trough my veins
Echoes going: insane, insane

For so long I’ve been waiting for this
Greeted freedom, it’s a bliss
With fear, always present side-kick
Echoes going: sick, sick

I see a shadow, I am ready
I pull my trigger, I’m surprisingly steady
The stranger once so close to me
Is now dead gone and I feel free
I glance at the body one last time
I turn around, I look at the face:
It’s mine

I am not who I was before
Echoes don’t exist anymore

CURE

I am sad seeing you
I know you are hurt
I look in your eyes
I know your thought burn

I am sad seeing you
I know you are lost
You try to hide it
But you still pay the cost

And you don't know me
Probably never will
But I believe you can beat
The darkness that can kill
I'm in the same place
Just as hopeless as you are
But when I stare at your face
I forget about my scar

К. П.

ОСМЕХ У ВРТУ

Кад год се прави љубавници срели,
Месец расипа по небу сребро.
Тог часа схвата тело њено:
Лажни су ови удови бели -
Она је више,
Она је ребро
Што се у његове груди
Враћа, ужарено.

Кад год се прави љубавници срели,
Све је глуво од сова хуке.
Тад схвата његово непце
Да с меких дланова белих
Сладак је ујед јабуке;
И не постоје главе, ни руке –
Ништа што жиле дели.

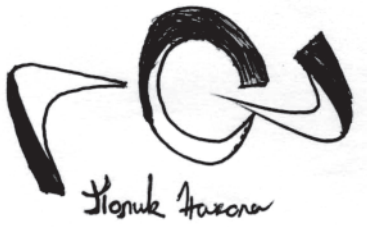
Кад год се прави љубавници срели,
Увек је саучесник –
Небо. Дрво.
Улични, сироти песник,
И ноћ дубока.
Па се и нестална судба весели,
И осмех јој заклања
Два жута ока.

Из рукописа
Светлане М. Спајић

ВАСКРСНУЛА
УСНУЛА БЕЗГЛАСЈА

Вриснула је празнина
од затрављена бола
У мом се ждрелу
реденик обесио
данас сам и у јагње
пуцао бело
кад јарам предуго
гулио је кожу
Васкрснула уснула безгласја
са свих страна походи ме
смех човека
који више ништа изгубити нема

Јелена Радуловић (1997/98)
(Из збирке „Магацин од јуче”)

ПРОЛЕЋНИ ГОСТ

Рано јутрос сунчан дан,
Навратио у мој стан,
Каже – слушај, имам план,
Хајмо нас два одма’ ван!

Од сунца му шљаште зуби,
С врата узе да ме љуби,
О да видиш ти те среће,
Кад прогласи он пролеће!

А небеским плавим оком,
Враголански намигује,
-Из кревета устај скоком! -
Разиграно довикује.

Е баш имам чудног госта,
Забаве му никад доста,
Без најаве тако бане,
Да одмени хладне дане.

Па се смеје, зграду клима,
Виче – прође и та зима,
Досадила вала свима,
Сад наступа топла клима!

АНОНИМНА ПЕСМА

Куца неко, размишљам
Туга у погледу, осећам
Капљица са прозора постаје жеља
Жеља у гнев прераста
Мржња се у љубав преобраћа
Постиђено се, можда, насмеја

Мржња остаје, нико не жели да престаје
Одлази нека врста беснила
Али тмурни облаци су свуда око нас
Они показују на једини спас
Од лудила, беснила, страха и трепета

Па знам ко је то.
Отвори закључано небо,
Било које боје да је
Боље него ово, твоје и моје

Шарене птице цвркутаће
Затворено небо, отвориће
Прозоре рашириће
Светлост драгоценог сјаја примиће
Сви одбегли доћи ће, сви у тај рај желеће

Мрзеће га погрешни
Волеће га изгубљени
Звезде сијаће
Месец певаће
Људи, можда, и летеће

Гимназијалка

ОБРАЧУН У СОЛИТЕРУ

Мали се Вељко поветропирио,
Распиштољио се и нашеширио,
Ноћас се начисто повамперио,
Цео комшилук узнемирио.

Татин шешир каубојски,
Дохватио са ормана,
А чизме му легле својски,
Ал’ мамине, то им мана.

Видео је пре ко соко,
Сад повез’о једно око,
А муке га страшне стисле,
Нема метке већ каписле.

Баш каписле место метке,
Револвере да напуни,
Дуге цеви и деветке,
Па комшилук да узбуни.

Комшије наслуте сретне,
Затворе прозоре, ролетне,
Па редом, без изузетка,
Спомињу му сваког претка.

Стао испред огледала,
И пиштоље метн’о за пас,
За битку му соба мала,
„Церонимо!” - вришти наглас.

А још један исти такав,
Све му ствари истоветне,
Мерка га из огледала,
Поглед им се хладни сретне.

Па који ће бржи бити,
Рукама ка револверу,
Први метак испалити,
Двобоја у солитеру.

Борис Спајић (1996/97)
(Из књиге „Поштенom проналазачу”)

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ ЂАКА ГЕНЕРАЦИЈЕ

СВЕСТРАНО КРЕИРАЊЕ БУДУЋНОСТИ

Генерација матураната лозничке Гимназије недавно је напустила школске клупе и кренула спремно у нови живот. Многи од њих су током школовања показали изузетно знање за које су, осим петица, освајали и бројне награде на такмичењима, али и у области ваннаставних активности. Као и претходне генерације, они су на најбољи могући начин представљали себе и своју школу.

Међу њима посебно место заузима овогодишњи ђак генерације **Марија Милутиновић**. Ову скромну и ведру девојку красе многе људске вредности као што су истрајност, дружељубивост, спремност да помогне другима... Њени велики успеси на такмичењима из математике и физике су се низали из године у годину и заслужено је постала вишеструки добитник Доситејеве награде за постигнућа из ових области. Свој изузетан таленат за природне науке исказала је кроз ангажовање у ИС „Петница” где је добила статус најмлађег сарадника ИС „Петница” за најмлађе полазнике станице. Била је волонтер у научним презентацијама у Центру

за промоцију науке Београд, у Ноћи истраживача и на Фестивалу науке, такође у Београду. Њен рад на тему *Конструкција дигиталног холографског микроскопа* је изложен и презентован у САНУ 2014. у Београду. Такође, рад *Испитивање хидрауличних скокова* је штампан у зборнику радова ИС „Петница” 2013. године. Маријине организационе способности и лидерство су дошле до изражаја у раду Ђачког парламента наше школе. Као учесник рецитаторске секције обележила је многе приредбе поводом школских свечаности.

Због свега наведеног постала је стипендиста штићеник Српског привредно друштва „Привредник“. На овогодишњој прослави Дана града Лознице уручена јој је *Плакета града* и тиме је постала најмлађа добитница овог признања.

Марија Милутиновић, понос је наше школе и узор младима у креирању сопствене будућности.

Драгица Петков, одељењски старешина

НОВИ УСПЕХ

ИЗУЗЕТНА ПОСТИГНУЋА

Физика је природна наука која на један рационалан и логичан начин објашњава природу и њене појаве. Управо је то разлог зашто смо заволели физику. Природа има своје законе које ми не можемо изменити и којима се морамо прилагодити. Физика је та која нам помаже у разумевању онога што се у природи дешава. Кроз физику учимо да спознајемо свет око себе.

Радозналост је једна од кључних човекових особина. Да људи нису били радознали, многе појаве не би биле откривене. Знатижеља је та која нас покреће да се бавимо физиком. Снажна је жеља да сазнамо нешто ново и увек се питамо - како и зашто.

О својим љубави према природним наукама и свом успеху на том пољу казују нам успешни гимназијалци који желе своја искуства да поделе са другима.

Први прави успех сам постигао на општинском такмичењу из математике у трећем разреду и он је отворио врата свим следећим успесима и због тога могу рећи да он заузима посебно место међу свим успесима који су уследили. Из области физике сам највише успеха постигао освојивши три прва места на републичким такмичењима у шестом, седмом и осмом разреду, као и похвалу на Српској физичкој олимпијади. Велики утицај на мој рад и напредовање имао је мој старији брат Миленко који је био веома успешан ученик и који је такође похађао ову Гимназију.

Изузетан је осећај када се месеци уложеног труда, рада и одрицања врате у виду дипломе као потврде залагања, што је изузетан подстицај за даље учење и напредовање. Жеља и одговорност су предуслов за велике успехе, али и обавеза да ту не станемо, него да наставимо даље и остваримо још боље резултате јер, како је рекао Јован Цвијић: „Живот је зато да се корисно утроши”.

Алекса Јањић (I1)

У шестом разреду сам добио нов предмет, физику. Како сам већ био заинтересован за природне науке, физика ми се много свидела. У жељи да научим више, почео сам ревносно да похађам додатну наставу у школи коју је држао наставник физике Владимир Ђукановић, коме смо бескрајно захвални за све чему нас је научио несебично помажући да спознамо лепоту и смисао знања и одрастања. Већ дуго времена се у Србији за надарене ученике организују такмичења из физике. Сходно својим интересовањима, одлучио сам да се пријавим и проверим своје знање.

Прво такмичење из физике на којем сам учествовао било је школско на ком сам остварио максималан број поена и управо то ми је дало подстицај да наставим даље. Те године су мој рад и труд били награђени: након републичког такмичења из физике, одржаном у Зрењанину, вратио сам се кући са освојеном трећом наградом. Успеси су се низали и даље. Наставио сам да се бавим физиком и у седмом разреду и те године сам на републичком такмичењу освојио прву награду. У осмом разреду сам на републичком такмичењу такође освојио прву награду и тако обезбедио пласман на Српску физичку олимпијаду. На олимпијади која је одржана 5-6. септембра 2015. године на Физичком факултету у Београду, освојио сам прву награду и обезбедио даљи пласман. Наиме, најбољих десет ученика са Олимпијаде је позвано на Изборно такмичење чији је циљ да се изврши селекција од шест најбољих ученика који ће представљати Србију на IJSO (Међународна јуниорска научна олимпијада). Пошто се у свету под науком подразумевају физика, хемија и биологија, на изборном такмичењу полагали смо тестове из ове три дисциплине.

Још једном се мој труд исплатио. Након завршеног такмичења постао сам члан олимпијског тима Србије, који ће нашу земљу представљати на Међународној јуниорској олимпијади од 2. до 11. децембра у граду Тегу, у Јужној Кореји.

Димитрије Павлов (I1)

МЕСЕЧЕВА СЕНА

Дозволи ми
да макар сањивим погледом
докучим бледуњава Месец
на мом небу
које је љубичасто...
И прекривено,
некад стидљивим звездама
што трепере несигурно,
некад седефастим облацима
што плове и жваћу ми Месец...
И не терај ме да разумем
твоје индиго плаво небо,
твоје симетрично распршене облаке
и разгледницу твог савршено жутог Месеца
испресецаоног гранама
расцветале трешње...
Ја само желим
да упознам,
да сагледам,
да заволим
свој недосањани Месец...
Не ускраћуј ми то...

Крије се и дрхти мој блесави Месец
када вичеш и претиш му
и кидаш комадиће свог неба
да га уткаш
у постељу која није његова...
Зарезујеш своју бојицу,
а затим бојиш у црно,
насилно и грубо,
кичасто, једнолично,
тамо где је раскошна палета боја
и све савршено пријања...
Не примећујеш да све квариш,
зато остави на миру моје небо,
не обликуј га својом мишљу,
јер моје небо је моје уточиште,
а мој Месец моја рефлексција...

Не желим да моју бојицу поклониш
дечаку из улице
да боји своје море и цвеће,
да је троши безнадежно
у простору својих океана...
Знаш ти да ни на чијем небу нема толико звезда
колико има неизговорених речи
којима бих ти описала
колико желим свој Месец,
да ме воли и слама,
учи и разочарава...
Врати ми сликовницу мог детињства,
баш ону у којој се Месец огледа
у реци пуној вирова
и где се губе сви твоји трагови...
Врати ми, молим те,
Мене...

Миља Митровић (2012/2013)

*** Ј У Б И Л Е Ј И ***

ПОВОДОМ 80 ГОДИНА ОД СМРТИ ВЕЛИКОГ НАУЧНИКА МИХАЈЛА ПУПИНА

САЗВУЧЈЕ НАУКЕ И МУЗИКЕ

Михајло Пупин је знаменити научник и проналазач светског гласа, велики хуманиста, патриота и надасве племенит човек. Својим изванредно значајним остварењима на пољу физике, науке и технике, стекао је бесмртну славу, а конструкцијом посебних уређаја за побољшање преноса звука, односно порука помоћу телеграфа и телефона на велике даљине, у многоме задужио савремену цивилизацију, посебно у савременој кабловској и модерној телефонији. У физици и науци су златним словима остала записана достигнућа овог великана, посебно „Пупинови калемови” и проналазак секундарних Рендгенових зрака.

Михајло Пупин је имао мукотрпан живот. Као дете и младић чувао је стоку у свом родном селу обављајући и друге пољопривредне послове. После завршетка гимназије отиснуо се у свет и без ичије помоћи, захваљујући својој истрајности, успео је да се уздигне до светске славе. Путоказ му је увек био свети завет његове мајке „да је наука необичан свет, а да је научник светац у храму вечите истине”.

Пупин је био скроман и једноставан човек племените нарави и дубоко привржен српском роду из којег је поникао. Овај великан науке и технике никада није заборавио своје сељачко порекло; на њега је увек био поносан, непрестано истичући колико му је оно помогло да остане доследан својим завишеним идеалима стеченим у детињству. Син је банатског сељака, рођен 1858. у Идвору, близу Панчева. Као двадестпетогодишњи младић, отпутовао је у Америку у изузетно тешким

околностима. Путовање трећом класом посебно му је тешко пало; лежећи на поду, без струњаче и ћебета, само захваљујући својој младости и издржљивости успео је да пређе преко Атлантског океана. На себи је имао танко, исхабано одело, јер је топлије одевне предмете продао да би купио најјефтинију карту за исељенички брод. Стигао је у Америку са свега пет центи у џепу. Морао је да ради најтеже физичке послове (од чувања мазги и превоза стајског ђубрива, до искрцавања бродова, убацивања угља у подруме). Са одличним успехом је положио пријемни испит на Колумбија универзитету у Њујорку. Касније је био међу најбољим студентима захваљујући чему је ослобођен плаћања школарине. Због одличног успеха на студијама, добија стипендију да настави усавршавање у Европи. У Берлину брани докторску дисертацију из физике, враћа се у Америку и постаје професор на Колумбија универзитету, где ће остати пуних четрдесет година. Славни Алберт Ајнштајн сматрао је познанство са знаменитим Србином великом чашћу. При њиховом сусрету, Ајнштајн му се дубоко поклонио и изјавио да је срећан што му се пружио прилика да лично упозна човека коме се одавно диви: „Ви сте ми још један доказ више о томе како је то један способан и високо обдарен народ”.

Посебан значај у науци и светско признање имали су "Пупинови калемови" који су уметани на свака два километра, омогућујући појачавање телеграфских и телефонских веза. Они су заправо представљали револуционарно решење до тада несавладивог проблема преноса звука на велике удаљености. Тако је постало могуће прострети телефонске везе по читавим континентима. Зато се с правом каже да је Никола Тесла осветлио планету Земљу, а Михајло Пупин ту исту планету озвучио.

Пупин је постигао изванредан успех и на плану проучавања Рендгенових зрака. Посебно треба истаћи да је он начинио једно од најзначајнијих открића на пољу непосредне примене поменутих зрака у медицини. Раније, требало је чекати најмање сат времена да би се добио рендгенски снимак, а Пупин је тај поступак скратио на свега неколико секунди.

Михајло Пупин у својој књизи „Од пашњака до научењака”, говорећи о гуслама и епској поезији, каже: „Никада моје уво није чуло умиљатији глас од звука српскијих гусала”.

Од најраније младости, Михајло Пупин слушао је, уз гусле, богату народну епску поезију. Његова мајка била је изузетно бистра жена и, мада неписмена, знала је велики број јуначких народних песама које је често казивала малом Пупину. Тако је он имао прилику да, још као дете, слуша ове песме, које су остале сачуване дубоко у његовом памћењу до краја живота. Посебно је запамтио певање уз

гусле једног сељака по имену Баба Батикан, у Идвору. Од њега је, уз умиљати звук гусала, учио историју српског народа, од Косова до Карађорђа, (кога је овај сељак лично познавао) и никада се није умарао певајући уз гусле о његовим херојским борбама против Турака. Пупин каже: „Кад год сам слушао гусле и певање наших еписких народних песама тог умног сељака, нисам могао да задржим сузе у очима”.

Једно веома интересантно запажање из дечачког доба остало је у трајној Пупиновој успмени. Оно му је послужило и за постизање једног од најважнијих његових открића – преноса звука на велике удаљености. Реч је о необичној вештини сеоских гуслара и гајдаша да своје инструменте умеју непогрешиво подешавати. Пупин је установио да се „штимовање” обавља на један веома необичан начин – о томе пише у својој књизи Од пашњака до научењака: „Осећао сам треперење ваздуха и онда када сам као пастир чувао волове и слушао гусле и гајде у мом Идвору. Мало је било ствари које су ме више занимале од свирања српског гуслара, који је затезањем стручно регулисао мелодију коју је овај инструмент стварао. Нисам ни сањао да ћу неколико година касније тај исти посао обављати лично ја електричним колима и помоћу електромагнетних таласа. Операцију „штимовања” код гусала назвао сам „електричним саглашавањем”, односно, електричним штимовањем и подешавањем преноса звука на велике даљине. Али, нико не зна да је све то вукло порекло од српских гуслара и гајдаша које сам слушао неких дванаест година пре него што сам дошао до свог изума”.

Овај велики и племенити човек је на научном плану обогатио савремену цивилизацију, омогућујући да се људи повежу непосредним телефонским и телеграфским везама. Даљине на Земљи, захваљујући Пупиновим открићима, више не постоје. Довољно је подићи слушалицу или ударити тастер да би се глас или сигнал пренели до било које тачке широм земаљске кугле. То је био вековни сан свих претходних генерација. Пупину припада откриће да једноставним окретањем дугмета на радио-апарату и притиском на дугме телевизора или мобилног телефона можемо да чујемо и видимо шта желимо. Захваљујући овом великом уму, читава наша планета је постала једно велико „глобално село”, једна целина.

На том путу који је водио до постизања овог данашњег, високог нивоа комуникације, једну од најзначајнијих карика уградио је управо наш славни научник Михајло Пупин. Стога ће његова стамена фигура вечито сјати несмањеним сјајем, као што сија и само Сунце.

Раденко Јанев, професор у пензији

ОБРИСИ	ЧЕКАЈ, СТАНИ	БУЂЕЊЕ
Нешто би срце друго, несвакидашње хтело, Ко тинту печата модрога на књиге бледом лицу; Нешто промрзло од тог’ колико дуго је врело, Да сасвим унакази глуву свакодневицу.	Чекај, стани, ходи да чујеш хук ветра, ходи да видиш боје сунчева спектра. Чекај, стани, приђи да сазнаш искуства нова, приђи да искусиш јаву из снова. Чекај, стани, скрени и удахни мирис цвећа, скрени и осети шта је срећа. Чекај, стани, дигни поглед ка звездама сјајним и осети жељу за висинама трајним. Чекај, стани, умиј се са извора чиста, умиј се и нека ти мисао не буде иста. Чекај, стани, не дај да те друге мисли прену, размисли и уживај у трену. Чекај, стани, окрени се око себе и удахни јако, бити човек, ипак није лако.	Огољена су тела, И нема потребе више, Да страст промуклим гласом, и прегласна, и нема Говори шта би хтела: Соба јасноћом дише, Лењо плазећи језик храпав од сувих тема.
Да живот најзад оживи, ту, под прстима мојим, Дахом и откуцајем тек рођеног штенета; И увери ме најзад да постојање ипак постоји, Отето тиску колевке и дрвеног кревета.		Синоћ је било тамно, И твоја женска слабост, Била је равноправна са слабошћу свих људи; Сад зидови бесрамно, Зуре у твоју нагост, Док свуд по угловима извиру твоје груди.
Понекад само блесне. Само се обрисом јави. После ми врати време, бледуњава, безбедно; Да узалудно толим жудњу која ме дави, И мене саму криви (не сасвим неправедно).		И нема више тајни. Чему згужвано лице? Грабећи дахом и дланом, зар ниси баш то хтела? Сад један пресек сјајни, Одваја девојчице Од твоје брашнасте коже. Другачије си бела.
А ја бих да одрежем свемира жилав кутак, Баш тај што отима се и разјарено куца; Као крваво месо још увек живог срца, Нешто бескрајно. Цело. Нешто као тренутак.	Јован Томић (IV6)	Светлана М. Спајић (2001/02)

Светлана М. Спајић (2001/02)

Ј У Б И Л Е Ј И

120 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА И 90 ГОДИНА ОД СМРТИ

Сергеј Јесењин

Ове године обележава се двоструки јубилеј једног од најпопуларнијих и најомиљенијих руских песника, представника имажинизма у руској поезији - Сергеја А. Јесењина.

Рођен је 3. октобра 1895. године у селу Констатиново, Рязанска губернија. Његово детињство, које је до тринаесте године провео код бабе и деде, са три неожењена ујака, протекло је у несташљацима са сеоским вршњацима, међу којима се издвајао као свађалица и предводник:

Све што живи ожиљак има
још из детињства, посебан, ран.
Да нисам песник, ја међ' свима
био бих хуља и лопов знан.
Мршав и раста одвећ малена,
међ' децом био сам увек херој,
често, често носа разбијена
враћо сам се под кров свој...

(„Исповест мангупа“)

Није имао богато образовање (после завршене сеоске црквене школе завршио је учитељску), па је говорио да су његове „књиге биле звезде и зоре“ и да је своје стихове „плео од цветова и трава“.

Бака га је водила по манастирима, али сам каже да је у Бога веровао мало и да у цркву није волео да иде:

Немој будити одсањане снове,
И не учи да се молим. Пусти.
Нема више враћања ка старом.
Ти једина утеха си моја,
Светло што ми сија истим жаром.

(„Писмо мајци“)

Судбина Сергеја Јесењина, и људска и песничка, тешко да има премца не само у руској, већ и у светској поезији. Златокоси сеоски лепотан са ливада, из брезових шумарака и са сенокоса поред Оке, брзо је својим лирским

строфама, блиставим као пролеће, придобио песнички Петроград. И сам је био свестан своје песничке славе већ после прве збирке песама „Радуњица“:

О пробуди ме рано, мати,
Осветли наш собичак уски
Говоре да ћу ја ускоро постати
Славни песник руски.

(„Пробуди ме сутра рано“)

У Петрограду га је затекао и октобар 1917. Песник тврди да је био на страни револуције, али је све примао „на свој сељачки начин“. Обострани неспоразуми су били неизбежни. Ново доба тражило је другачије песме од Јесењиновог древног света и тихог шапата заљубљене душе. Нису му дозвољавали да остане свој, говорећи да његове песме меланхолије и клонулости младом нараштају руше веру у будућност. „Црни људи“ никада га нису остављали на миру: пријаве доушника, записници полиције, позиви на суђења... Болело га је то што су писали да је песник мрачног пијанства и скандала, декадент чији стихови трују. Јесењинове су песме забрањиване три деценије, али тиме је његова популарност у народу само порасла: његове песме су преписиване и кружиле из руке у руку.

„Пријатељи су га напијали вином, жене му пиле крв“ – писао је Максим Горки.

Цео Јесењинов живот су били поезија, жене, хармоника, вино, скандали, скитање са коферима, једином имовином коју је поседовао целог живота; његова смрт била је рана и загоретна. Жене су га пратиле још од ране младости; његове љубави су биле бурне као и његов живот. Освајао их је својом ретком лепотом и стиховима који парају душу. Занесен њиховим духом и лепотом, посветио им је своје најлепше љубавне песме и поеме:

„Тих година сви смо ми волели,
Али су богме волели и нас“

(„Ана Сњегина“)

Страшне судбине појединих жена су део и његове трагичне биографије - једну жену му је мучила и убила руска тајна полиција, а друга је извршила самоубиство на његовом гробу. Са осамнаест година је постао отац. Веровало се да је његов први син Јуриј, који је највише личио на оца, страдао у Стаљиновим чисткама, међутим, недавно се испоставило да се спасао бекством у Србију, где данас живи његов унук, а Јесењинов праунук. Други Јесењинов ванбрачни син, Александар Јесењин Вољпин, био је познати математичар и дисидент.

Први брак Сергеј Јесењин је склопио је са глумицом Зинаидом Рајх. Међутим, највећу пажњу је изазвао његов брак са америчком балерином Ајседором Данкан, његовом „витком лаконогом брезом“, која је била осамнаест година старија од њега. За годину дана њиховог брака пропутовали су Европу и живели кратко у Америци. Занимљиво је да Јесењин уопште није знао стране језике, а Ајседора једва да је умела да састави десетак реченица на руском.

Године 1923. песник се враћа у своју вољену Русију. Последњи брак је склопио са унуком славног Лава Толстоја, Софијом Толстој. Она га је због алкохолизма сместила у психијатријску клинику, а тако се спасао и од сигурног хапшења. Из пакла руске крчме и танане, рањиве душе пуне ожиљака и натопљене алкохолом, никла је збирка стихова „Крчмарска Москва“.

Један је од песника који је написао и најлепше стихове о животињама: „Песма о керуши“ (по истинитом догађају из његовог села), „Качаловљевог псу“, „Крава“, „Лисица“. Горки се сећа Јесењиновог рецитовања песме „Керуша“ у Берлину 1922. године:

„Када је изговорио последње стихове:

„Пале су и њене очи псеће

Као златни сјај звезда у снег“, у његовим очима заблисташе суза. Тада сам помислио да Јесењин није само човек, већ и инструмент, харфа, коју је природа створила само за поезију, да изрази бескрајну тугу поља, љубав према свему што живи на свету и милосрђе, које највише од свега другог заслужује човек.

Животни пут Сергеја Јесењина окончан је у хотелу „Англетер“ у Лењинграду, који још увек чува тајну о правом узроку песникове смрти. Остали су последњи, крвљу исписани стихови:

До виђења, друже, до виђења.

Драги мој, у мојим си грудима.

Уречени састанак обећава виђења,

Обећава нови сусрет људима.

До виђења, друже, без стиска, речи клети',

Не тужи и болно не мршти повије –

У овом животу није ново мрети,

Ал' ни живет', богме, није најновије.

„Писмо мајци“, „Писмо жени“, „Шагане, ти моја Шагане“, „Ти не волиш ме и не желиш“, „Не жалим, не дозивам, не плачем“, „Бре-за“, „Ана Сњегина“, „Мој пут“, „Пугачов“, поред већ поменутих, само су неке од познатих песама Јесењина.

Његово „степско певање“ одавно је прешло границе Русије - Јесењин је постао песник светских размера, његове стихове уче напамет млади целог света. Иако дубоко национални песник, он у свом стваралаштву подиже вечне теме и уметничко-философске проблеме, занимљиве читаоцима свих националности: човек и свет, природа и религија, пролазност живота и смрт, љубав према жени и домовини...

Ове године ће Русија, обележавајући двоструки јубилеј свог „последњег песника села“, опоре судбине, који је у град донео само своје песме и огромну вољу да успе, покушати бар делом да му се одужи за бескрајну љубав коју је осећао према њој и изливао кроз своје стихове:

Если крикнет рать святая:

Ако викне војска света:

„Кинь ты Русь, живи в раю!”

„Напусти Русију, живи у рају!”

Я скажу: „Не надо рая,

Реши ты: „Не треба ми раја,

Дайте родину мою”.

Треба ми домовина моја“.

Сузана Парић (IV₄)

*** Т Р А Д И Ц И Ј А ***

МУЗЕЈСКИ КУТАК

Да ли сте икада чули за породицу Катић која је на територији Лознице живела још од 19. века? Знате ли да су се из њихове циглане обезбеђивале цигле за грађење кућа, објеката, хотела и вила у Лозници до пре Другог светског рата? Одлучили смо да посетимо Музеј Јадра и да у разговору са кустосом музеја, етнологом Маријом Шћекић Марковић сазнамо нешто више о овој породици.

Дошли смо до информација да су чланови ове породице у своје време били врло имућни и образовани велетрговци. Пореклом су из Слатине, села између Лознице и Ваљева, и углавном су се школовали у иностранству, али су се најчешће враћали породичном послу. Продавали су дрво за огрев у Лозници и Београду, а у Аустрију су, попут многих трговаца из Подриња, извозили орахово дрво, суву шљиву и свиње. Поседовали су воћњаке на простору који данас обухвата потез од Аутобуске станице до реке Штире. Поред циглане, која се налазила на месту данашње Електродистрибу-

ције, имали су и гвожђарско-стакларску радњу, као једну од својих радњи у Лозници.

Своју прву кућу Катићи су продали Подрињском округу за потребе болнице и данас се у њој налази Одељење за неурологију и психијатрију Здравственог центра. Друга кућа, саграђена 1878. године, данас је Галерија Миће Поповића и Vere Божичковић Поповић, његове супруге, а 1903. саградили су још две куће у некадашњој Вериној, а садашњој Пашићевој улици.

Да су чланови ове породице били и хотелијери, сазнало се током истраживања градитељског и туристичког развоја Бање Ковиљаче, о чему нам казује аутор тог пројекта Марија Шћекић Марковић.

„Кућа, грађена вероватно око 1908, можда коју годину раније, била је хотел Катића и Јосиповића и носила је име „Драга” по жени која је удајом за трговца Јосиповића спојила ове две породице. Хотел је почео са радом 1910. године за Ђурђевдан, и тада је на располагању гостима било

педесет соба, телефон и аутомобил. Аутомобил је госте сачекивао на станици, било да су долазили паробродом или возом, и у току боравка у Бањи возио на излете по околини. У току Првог светског рата и бомбардовања Бање Ковиљаче, хотел и зграда су прилично оштећени, па су преправке и ојачања на згради после Првог светског рата урађени према пројекту архитекте Милана Минића. Власници су објекат продали железници негде око 1923. године за потребе Железничког дома, односно Санаторијума за железничко особље”.

У Музеју Јадра чувају се неки предмети и документа ове знамените породице, а у сталној поставци се налазе и захвалнице које показују да су они били и дародавци сиромашним ђацима, као и активни чланови КУД „Караџић”.

Њихови наследници данас живе у Београду и једни су од великих дародаваца и пријатеља Музеја Јадра.

Наташа Савић (II₄)

МАЈЦИ

За Осми март
Купили су јој цвеће
И сада га распоређује у вазну

Њен глас умирује поподне
Као несташне гимназијалце

Оно лагано седа у дно окна
И стрпљиво змирка жућкастим оком

Из тањира који спушта пред мене
Захватам латице

Посматрам њене руке
Где нежно владају станом
И више је не разликујем од цвећа.

Из рукописа
Светлане М. Спајић

ОСВРТ НА 14. ПРИЗОР

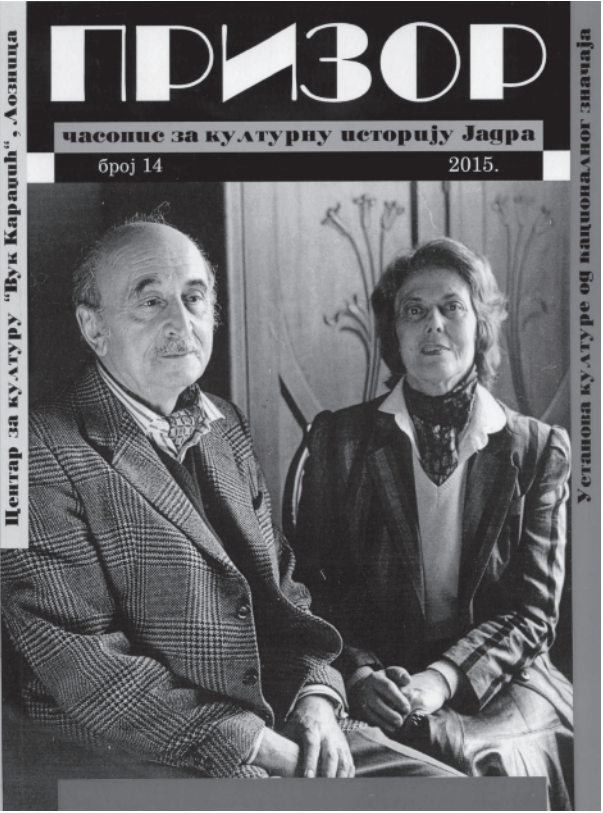
Центар за културу „Вук Караџић“ Лозница, издавач и оснивач, нуди нам мноштво интересантних информација у 14. „Призору“, часопису за културну историју Јадра.

Темат који се истиче у овом броју јесте: „Како Вука Караџића, његов рад и дело приближити савременом младом човеку“. Поводом тога, на округлом столу су учествовали: Рајна Драгићевић, професор Филолошког факултета у Београду, Вуле Журић, књижевник, Бојана Шкроц, психолог, Јелена Журић, професор књижевности и Вукашин Манојловић, ученик лозничке гимназије. Посебну пажњу привукло је Вукашиново излагање – он је уз одговарајућу презентацију говорио о својој андроид апликацији везаној за Тршић, Вуков сабор и Вука Караџића, која је објављена је у Google Play продавници под покровитељством Града Лознице и Центра за културу „Вук Караџић“. Апликација „Вуков сабор“ је званични водич ове културне манифестације за паметне телефоне и таблете које покрећу оперативни систем Андроид. Састоји се из пет целина: почетна страница, страница о Сабору, галерија фотографија, мапа и саборски програм. На почетној страници се налази шест чланака о историји Вукових сабора и великим јубилејима (1933. први Сабор; 1964. прослава стогодишњице Вукове смрти; 1987. 200 година од Вуковог рођења). Галерија садржи архивске фотографије од првог Сабора 1933. године до последњих година. Мапа приказује места на којима се одржавају културно-уметничке манифестације и научни скупови, док програм поседује информације о месту и времену одржавања сваког догађаја.

„Призор” је остао веран нашем сликару Мићи Поповићу. Представља нам монографију о његовом животу и раду, као и аутора, др Милицу Живадиновић. Она је, поводом јуби-

леја - 90 година од његовог рођења, добила подршку за објављивање свог докторског рада и већ 2014. издата је монографија на француском језику, а убрзо и на српском.

Треће поглавље се осврће на редитеља Александра Петровића Сашу и његово порекло, интересовање за његове корене и породично стабло. Темат је обележио и његов филм „Сеобе“ чије је снимање пратио његов колега и пријатељ Боро Драшковић, познати филмски и позоришни редитељ.

тељ. Драшковићева књига „Филм о филму“ приказује Сашу верније од било какве биографије.

Последње поглавље и темат „Откривања” представља нам Енглескињу Лујзу Александру Кер, књижевницу, са Вуком и Мином Караџић у Лозници и Трноши 1850. године, обележава сто година од преласка српске војске преко Албаније. Открива нам шта Жил Сион мисли о *Балканском полуострву* Јована Цвијића, као и Цвијићеве речи за памћење.

Магдалена Грујанић (II₂)

ТРЕНУТАК

Осећам топот коња у својој души
и не знам да ли
нови живот креће
или свет ми се руши.
Осећам орлове канце на срцу свом,
коморе пуцају
а у глави ми
одзвања гром.
У мени јаучу мајке векова старих
и циче змије луте,
у мени бесне коњи врани и
кликћу гаврани тамне пути.
Крв ми са свих страна лије,
зној облива груди вреле,
суза за сузом тече, а опет,
ништа ме не пече.
Глава ми је окована ледом,
капцима понор влада,
у души је студен,
али глас у мени говори да, ипак,
остаје нада.

Јован Томић (IV₆)

IN MEMORIAM

Јована Н. Стојаковић (1997-2015)

„Можда спава са очима изван сваког зла,
Изван ствари, илузија, изван живота,
И с њом спава, невиђена, њена лепота;
Можда живи и доћи ће после овог сна.
Можда спава са очима изван сваког зла.“

(Владислав Петковић Дис)

Огњен Н. Милинковић (1996-2015)

„Успешан је онај који је живео добро,
често се смејао и много волео;
ко је уживао дивљење и љубав добрих људи;
ко је испунио свој циљ и постигао свој задатак;
ко је оставио свет бољим него што га је затекао...”

(Беси А. Стенли)

С љубављу, колектив Гимназије

ЗАШТО СЕ БАВИМ
ФИЛОЗОФИЈОМ

Јоше једно питање на које немам одговор. Зашто грешим? Шта је сврха живљења? Како је настао Универзум? И где ће се све завршити? У човековој природи је да пита, да трага, када наслути решење, да га одбаци, незадовољно гунђајући и да настави потрагу за савршенијим објашњењем. Да! Знам, у путу је смисао, циљ је мање битан! Или не? Потребна ми је помоћ.

А да променим угао гледања на свет? Можда се одавде јасније види? Морам да се мењам, да напредујем, да растем. Искуство проширује видике, мења перцепцију стварности, развија личност. Потребна ми је помоћ.

СТИЦАЊЕМ ЗНАЊА ПРОТИВ СМРТИ. Противник се мора добро упознати. А када сазнам шта је смрт, знаћу и шта је живот, човек, љубав, разум, страх, победа, космос, смисао, сврха, суштина, решење. Тражим сва сазнања о смрти. Потребна ми је помоћ.

Филозофија се не може избећи. Нити је могуће од ње побећи. Лако је затворити очи, смислити свет искројен по мерама сопствених илузија и претварати се да живот не постоји ван оквира имагинације. У најблаженијем тренутку лажне реалности јавиће се једноставно питање: зашто сам затворио очи? И: због чега мој свет није савршен, јер сам га за себе створио?

Зато се не скривам. Не одричем се тог дела себе. Мислим. Борим се. Ћутим. Филозофирам.

Вукашин Манојловић (IV₃)

ИЗ БАЧКОГ ПЕРА

НА КРАЈУ ЈЕДНЕ ПРИЧЕ

И ево ме ту... На крају једне приче... Управо исписујем последње стране, састављам закључак саге која је трајала четири године. Сакупљам успомене, славим победе, бројим поразе и сада са сигурношћу кажем – било је то најбоље доба живота мог.

Пре скоро четири године, први пут сам крочила у Гимназију „Вук Караџић” у Лозници да се упишем у први разред природно-математичког смера. Од тада па до данас, када исписујем последње редове, стекла сам нешто што остаје са мном до смрти – стекла сам себе. Постала сам човек којег се не стидим, са свим врлинама и манама које волим и које ме одређују, човек са широким путевима просветљеног ума и са великом захвалности према свима који су дали оно најбоље од себе и научили ме ономе што данас знам, а што нисам знала пре четири године, када сам ушла у ову школу као дете жељно знања и успеха. Храбро сам закорачила у свет „у малом”, за мене до тада непознат и до сада најозбиљнији. И није било лако остати, опстати и бити у том свету, постати његов део – део који недостаје. Одједном сам схватила шта значи одговорност за своје поступке, шта значи сигурност у своје мишљење и шта значи бранити своје и поштовати ставове других. Своју жељу за знањем сваким даном сам све више испуњавала и истовремено и себе формирала. Сањала сам, и снове остваривала. Ова школа је постала место где се остварују моји снови. Сви који су успели у томе знају како изгледају испуњени снови, како изгледа остварена жеља – бити на врху света и још даље, и сваки наредни пут све даље и даље. Бити на месту где су били малобројни, али заслужено. Ова школа била је моја палата знања, мој Кинески зид који штити од незнања, глупости и баналности савременог света. Овде сам грешила, падала, била на дну, поново устајала и била још боља. Била сам део овог света и уживала у њему. Сваког члана тог света сам поштовала, поштујем и поштоваћу, јер сви ми чинимо овај свет - бољи свет будућности који је растао заједно у Гимназији „Вук Караџић” у Лозници.

Овој причи се назире крај. Ја стојим на прекретници свог живота. Иако се не треба освртати иза себе, ја сам то ипак урадила да бих

могла са истом сигурношћу да кренем у будућност. Каква ће она бити не знам, али знам да су ове четири године биле незаборавне и незаменљиве. Било је савршено, али је свршено и управо пролази. А ја крећем у свет „у великом”, већи од свега проживљеног током ове четири године – у живот.

Горица Видовић (IV₁)

ТИ ДАНИ

Ах, ти дани, дани без циља
Лутам и тражим у безнађу себе.
Знам да морам кренути даље,
Али не могу, не могу без тебе.

Сваки дан је тако празан
Тако дуг и досадан.
Где да кренем? Шта да радим?
Сасвим сам сам.

Убише ме тешке муке,
Та самоћа и празнина.
Однела си део мене,
У мени остаје само тишина.

Само тмина, црна мрља срца мог,
остаће да „лежи” у дубини, док,
Док се ти не смилујеш, о, пресвети Боже.
Да осетим, опет, прелеп мирис твоје коже.

Никола Максимовић (IV₁)

КИША

Ако ме вапај кише
нервозно дрмне
и позове на чај и цигарету
испод надстрешнице,
на фотељу од поморанџе,
у ћебе од тоpline
и загрљаја
и ако икада помислим:
„Позив кише не постоји,
вапаји природе нису по вољи”,
па се отргнем осећају
да хоћу
да покиснем,
у замену за:
морам
да останем где сам,
па се укопам у месту
и наставим да ћутим
и да се правим да желим
да будем нема
у свету од трулих вишања
и једноличја,
одмах ће ми мислима јурнути
поплава
и удавићу се;
пливаћу,
и пливаћу
и пливаћу и...
чућу зов још јаче кише
у дуету са својим вриском
и пуцаће кости што хоће
да хоће,
а неће
да морају
и зариваће се у кожу кидајући месо,
да искоче ван
и да слободно желе...
На кишу...
Тако им је познат осећај
искакања из себе у себе...

Миља Митровић (2012/2013)

*** Од свега помало ***

СКЛАД ФЛОРЕ И ФАУНЕ

БИТКА ЗА ОПСТАНАК БИОДИВЕРЗИТЕТА

Многим животињама прети истребљење јер не могу да опстану у свету који се непрекидно мења интервенцијом човека. Исушивањем мочвара и крчењем шума, човек доприноси све мањој распрострањености врста животиња којима је то природно станиште и тако се повећава број угрожених врста којима прети нестајање. Да се свест о нестајању угрожених врста у Србији подигла на виши ниво, сведоче два успешна пројекта очувања и повећања бројности угрожених врста.

1. *Реинтродукција европског дабра у Специјални резерват природе „Засавица“*

Европски дабар, почетком XX века потпуно истребљен због меса, крзна и секрета касторијалне жлезде који се користи у индустрији парфема, опстао је захваљујући овом поступку. У Засавицу је 2004. године стигло 35 примерака. Изобиље хране и недостатак природних непријатеља омогућили су да се даброви рашире по целом току Засавице, а неки од потомака су засновали нове домове у Сави, Јадру и Блитванском каналу.

2. *Повећање броја јединки белоглавог супа у Специјалном резервату природе „Увац“*

Белоглави суп је ретка врста орла лешинара, импозантне величине, распона крила до три метра. Улога белоглавог супа у ланцу исхране у екосистему је јединствена и незаменљива – искључива храна су му угинуле животиње, чиме спречава ширење зараза и на тај начин чини „природну рециклажу“. Године 1990. је био пред изумирањем, кад је на територији увачких језера преживело само 7 јединки. Потом је 1994. године је отворено хранилиште Манастирина на које се од тад континуирано износе тела угуинулих животиња и кланични отпад. Годишње се у „ресторан“ белоглавих супова у природи изнесе преко 50 тона хране. Захваљујући томе, бројност белоглавих супова се повећала на 67 гнездећих парова, одно-

сно око 300 јединки. Тако је колонија ове јединствене врсте птице постала највећа на Балкану и једна од већих у Европи.

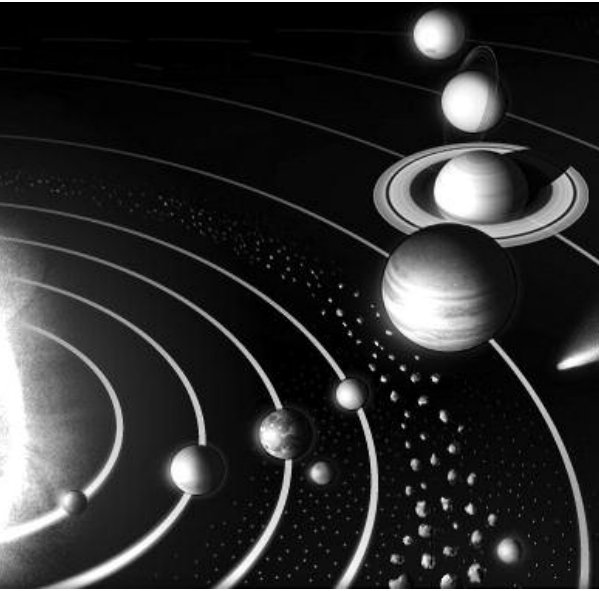
Ова два успешна пројекта не би требало да буду кап у мору примера врста које сваког дана нестају. Човеков утицај на природу наредних година се мора смањивати ако желимо опстанак свих врста и опстанак биодиверзитета. Мере заштите из претходна два примера показују да се у склад флоре и фауне човек најбоље уклапа као посматрач и добронамерни посетилац.

Горица Видовић (IV)

ГЕОГРАФИЈА
ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ

- 1. Месец је заправо тамнобраон - светло-црне боје; али зато што је месечева прашина ретрорефлективна, делује да је бео када рефлектује светлост назад ка Земљи.
- 2. Пошто на Сатурну и Јупитеру нема воде, уместо капи кише - падају дијаманти величине кликера.
- 3. Венера је једина планета у нашем соларном систему на којој Сунце излази на западу, а залази на истоку.
- 4. Само у нашој галаксији се налази око две милијарде планета које су врло сличне Земљи.
- 5. Тачка на Земљи најближа свемиру није на Монт Евересту, већ на планини Цхимборазо у Еквадору, зато што Земља није савршена сфера.
- 6. Чак 17 земаља света, укључујући и огромну Саудијску Арабију, нема ниједну реку.
- 7. Смештено унутар Бермудског троугла, Саргашко море је једино море које нема обалу.
- 8. У Канади се налази око три милиона језера, што је више него у свим осталим државама заједно.
- 9. Канада има пет пута дужу обалу од Русије.
- 10. Континенти се померају брзином раста ноктију, око 10 цм годишње.

Михаило Јакић (III)

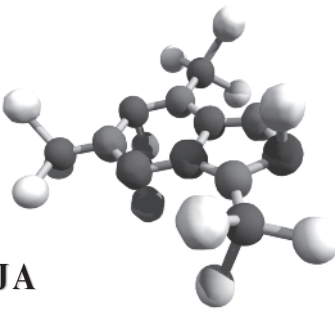
ЗАНИМЉИВА МАТЕМАТИКА
БАЛОНИ И ВИНО

Два витеза имају балон од 8 литара пун вина и још два празна балона, један од 5 литара и други од 3 литра. Они треба да поделе вино на два једнака дела, тј. тако да сваки од њих добије по 4 литра вина, а да при подели смеју користити само поменути три балона. Како ће витезови поделити вино?

ВАЉАК У ВОДИ

Масивни прави ваљак хомогене масе плива у води, са осом у хоризонталном положају, потопљен до половине полупречника основе. Одредити густину материјала од кога је ваљак сачињен.

Иван Павловић, професор

ХЕМИЈА
ДАН МОЛА

Сваког 23. октобра слави се *Дан мола*. Прослава почиње у 6 часова и 2 минута ујутро и траје до 6 часова и 2 минута после подне. Да се подсетимо шта је то мол и зашто је у хемији веома важна величина.

Мол је јединица за количину супстанце и садржи онолико елементарних честица (атома, молекула или јона) колико их има у 12 грама угљениковог изотопа C-12. Обележава се малим латиничним словом - n. Заправо, у 12 грама угљениковог изотопа C-12 налази се $6,022 \cdot 10^{23}$ елементарних честица. Овај број се назива Авогадров број или Авогадрова константа (названа по италијанском научнику Амадеу Авогадру) и износи $6,0221412 \cdot 10^{23}$.

Један мол било које супстанце садржи Авогадров број честица. Ово је у хемији изузетно важно, јер се ниједан рачунски задатак у вези са моларним величинама, не може решити без употребе овог броја.

А сада, да видимо величину Авогадровог броја. Замислимо фудбалски стадион у коме се налази Авогадров број навијача. Ако би сваког минута стадион напустило 100 000 навијача, да се испразни цео стадион било би потребно око 11,5 хиљада милијарди година. Много, зар не?

Мирослав Митровић, професор